

Kuva: Helsingin kaupungin aineistopankki/Seppo Laakso

Kaupunkiympäristön toimialan toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2018

Sisällysluettelo:

1	Tiivistelmä	3
2	Kaupunkistrategian toteuttaminen	4
	Kestävän kasvun turvaaminen	4
	Uudistuvat palvelut.....	7
	Vastuullinen taloudenpito	8
	Vahva ja monipuolinen edunvalvonta	9
	Sitovien ja muiden tavoitteiden toteutuminen	9
	Hyvä johtaminen ja hyvinvoiva henkilöstö	12
	Digitalisaatio-ohjelman toteuttaminen.....	12
3	Käyttötalous	14
4	Investoinnit.....	17
	Kiinteä omaisuus, talousarviokohta 801	17
	Rakennukset, talousarviokohta 802	19
	Yleiset alueet, talousarviokohdat 803 ja 804	21
	Irtaimen omaisuuden perushankinta, talousarviokohta 805	25
	Arvopaperit, talousarviokohta 806	26
	Muu pääomatalous talousarviokohta 807	26

1 Tiivistelmä

Vuosi 2018 oli kaupunkiympäristön toimialan ensimmäinen kokonainen toimintavuosi. Toiminta jatkoi vaikiutumistaan uuden organisaation mukaiseksi, ja yhteistyöverkostot tiivistyivät entisestään niin toimialan sisällä kuin muiden toimijoiden kanssa. Kehitimme toimintaamme entistä tehokkaampaan, tuottavampaan ja asiakaslähtöisempään suuntaan, ja toimintamme keskeisenä tavoitteena oli kaupunkistrategian visio Helsingistä maailman toimivimpana kaupunkina.

Sitovat tavoitteet

Toimialalle asetetuista kahdeksasta sitovasta tavoitteesta saavutimme seitsemän. Asuntotuotannon mahdollistamiseksi laadittiin asemakaavoja yli 760 000 kerrosneliometriä, joista noin 45 prosenttia on täydennysrakentamista. Asuntotuotannolle luovutettiin asuinrakennusoikeutta ennätyselliset 308 500 kerrosneliometriä, mikä kuitenkin alitti meille asetetun tavoitetaso. Asuntotuotannossa käynnistettiin tavoitetaso ylittävästi yhteensä 1 543 uudisasunnon rakentaminen, ja toimitilapuolella tyhjen tilojen osuus vuokrattavissa olevasta toimitilakannasta oli vain 3,12 prosenttia.

Sitovana tavoitteena oli myös toimitilakiinteistöjen korjausvelan haltuunottosuunnitelma ja seuranta, johon laadittiin suunnitelma sekä esitys seurannasta. Energiansäästöavoitteet puolestaan toteutuvat sekä ulkovalaistuksen että toimitilojen osalta. Jalankulku-, pyöräily- ja joukkoliikennematkojen yhteenlaskettu osuus kaikista matkoista kasvoi 79,5 prosenttiin, mikä ylittää edellisten viiden vuoden keskiarvon (76,9 %) selvästi. Aukastyytyväisyyden kehittämistyön tueksi käytiin läpi olemassa olevat asiakastyytyväisyyden mittarit sekä sovittiin mittaamisen periaatteet, joita toteutamme vuodesta 2019 alkaen.

Kaupunkistrategian toteuttaminen

Helsingin kaupunki kantaa vastuuta ilmastonmuutoksen hillinnästä. Tavoitteena on olla hiilineutraali kaupunki vuoteen 2035 mennessä. Tähän päästään vähentämällä kasvihuonekaasupäästöjä 80 prosentilla sekä kompensoimalla jäljelle jäävä 20 prosenttia toteuttamalla päästövähennyksiä muualla. Yhtenä kaupungin kärkihankkeista kaupunkiympäristön toimiala valmisteli Hiilineutraali Helsinki 2035 –toimenpideohjelman ja siihen liittyvän päästövähennysohjelman yhteistyössä kaupungin muiden toimijoiden kanssa, ja kaupunginhallitus hyväksyi ohjelman vuoden lopussa.

Helsingin uusi yleiskaava eli kaupunkikaava sai lainvoiman 5. joulukuuta 2018. Korkein hallinto-oikeus kumosi yleiskaavasta joitain osia. Kumotut merkinnät koskevat muun muassa Länsiväylän, Turunväylän, Hämeenlinnanväylän ja Lahdenväylän kaupunkibulevardeja sekä alueita Viikintien ympäristössä, Tuomarinkylässä, Pornaistenniemessä, Vartiosaarella, Ramsinniemessä ja Ilmalassa. Myös Östersundomin kolmen kunnan yhteinen yleiskaava hyväksyttiin kussakin kunnassa loppuvuodesta.

Uuden yleiskaavan pohjalta jatketaan suunnittelua. Kaavoituksen painopisteinä ovat kohteet, jotka tukevat tiivistyvää kaupunkirakennetta raideliikenteen palvelualueelle. Vuonna 2018 kaavoitettiin Raide-Jokerin varrelle sijoittuvaa kaupunkirakennetta. Muita asuntotuotannon kannalta merkittävimpiä kaavoja valmistui mm. Postipuistoon, Herttoniemen yritysalueen eteläosaan ja Jätkäsaaren Melkinlaituriin.

Helsingin kaupunki pyrkii lisäämään tontinluovutustoiminnan avoimuutta. Avoimuus edistää muun muassa rakennusalan kilpailua ja toimijoiden yhdenvertaista kohtelua sekä kannustaa innovaatioiden kehittämiseen sekä täydennysrakentamiseen. Näiden tavoitteiden edistämiseksi kaupunkiympäristön toimialalla valmisteltiin osana maapoliittisia linjauksia tontinluovutusta koskevat periaatteet. Nämä hyväksytään alkuvuonna 2019, minkä jälkeen maapoliittisten linjausten valmistelua jatketaan koskien maanhankintaa ja muita maapoliittisia toimenpiteitä.

Toimialamme yksi keskeisistä painopisteistä on rakennuskannan ylläpito, kehittäminen ja turvallisuus. Näiden tavoitteiden tukemiseksi laadittiin vuonna 2018 kiinteistöstrategia, joka koostuu toimitilastrategiasta ja toimitilaomaisuuden omistajapoliittisista linjauksista. Linjausten tavoitteena on osaltaan turvata rakennettua omaisuutta koskevan päätöksenteon systemaattisuus, pitkäjänteisyys ja pääomien käytön tehokkuus. Lisäksi kiinteistöstrategia tukee korjausvelan hallintaa ja mahdollistaa osaltaan uusien urakamuotojen kokeilut. Kiinteistöstrategia sisältää myös sisäilmaohjelman, jossa linjataan sisäilmaongelmien ennaltaehkäisyä ja ratkaisemista. Kiinteistöstrategian toteutusohjelman laadinta käynnistyi loppuvuonna 2018, ja se jatkuu vuonna 2019.

Hankintatoimen kehittäminen oli niin ikään yksi toimialamme painopisteistä vuonna 2018. Kehittämisen tavoitteena on parantaa muun muassa hankintojen suunnitelmallisuutta, innovatiivisuutta, vaikuttavuutta ja vastuullisuutta ja siten koko kaupungin taloudenpidon vastuullisuutta. Tätä kohti pyrimme jatkossa kehittämistyön tuloksena syntyneen hankintastrategian avulla, jonka toimenpideohjelman laatimista jatketaan vielä vuonna 2019.

Liikenneturvallisuuden edistämiseksi kaupunginhallituksessa päätettiin uusista nopeusrajoitusten periaatteista, minkä lisäksi kaupunkiympäristölautakunta päätti liikenteen kameravalvonnan periaatteista. Jalankulun turvallisuutta parannettiin asuntoalueiden tonttikatujen kadunvarsien pysäköinnin uusien periaatteiden avulla, jotka mahdollistavat tonttikatujen jalkakäytävien tehokkaan lumenpoiston ja liukkaudentorjunnan. Katutöiden liikennehäiriöiden vähentämiseksi käynnistettiin kehittämisprojekti vuosille 2019-2021.

Jotta kaupunkilaisille voitaisiin tarjota nykyistä enemmän mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon ja vaikuttaa kaupungin budjettivarojen käyttöön, heille tarjotaan jatkossa mahdollisuus päättää vuosittain noin 4,4 miljoonan euron suuruisen summan käytöstä. Ensimmäinen niin sanotun osallistuvan budjetoinnin kierros käynnistyi vuonna 2018, ja ehdotuksia käyttökohteista tuli yhteensä yli 1200. Näistä lähes 700 liittyi kaupunkiympäristön toimialaan. Tämä kertonee siitä, että toimialamme vastuualueisiin kuuluu paljon asioita, jotka kiinnostavat kaupunkilaisia. Ehdotusten käsittely jatkuu alkuvuonna 2019, ja vuoden mittaan nähdään, mitkä ehdotuksista lopulta päätyvät toteutettaviksi.

Kaupunkiympäristön toimialalla vuosi 2019 on asiakaskokemuksen teemavuosi, ja mietimme yhdessä tapoja tuoda palvelut helpommin saataville kaikille kaupunkilaisille. Esimerkiksi digitalisaatiosta etsitään ratkaisuja asiointiin helpottamiseksi, ja vuonna 2018 otettiin jo käyttöön esimerkiksi mahdollisuus uusia asukaspysäköintilupa pysäköintiin verkkokaupassa. Helsinki Design Weekin yhteydessä julkistettiin julkisen ulkotilan suunnitteluun jatkuvasti päivittyvä, digitaalisessa muodossa oleva käsikirja Design Manual. Se on avoinna kaikille kaupunkilaisille. Toimialamme toiminnassa painottuu siis vuoden 2018 tapaan voimakkaasti asiakkaan ja kaupunkilaisen näkökulma.

2 Kaupunkistrategian toteuttaminen

Kestävän kasvun turvaaminen

Asuntotuotannon edistäminen

Vuonna 2018 laadittiin yhdessä kaupunginkanslian kanssa yleiskaavan toteuttamishojelman ensimmäisen toteutusvaiheen osalta suunnitelmia Vihdintien ja Tuusulanbulevardeihin sekä Viima-raideyhteyteen liittyen. Suunnitelmat sisälsivät selvitykset Vihdintie - Huopalahdentien bulevardikaupunginosan sekä Tuusulan bulevardikaupunginosan liiketiloista, alustavasta mitoituksesta ja keskeisistä sijainneista. Suunnitteluperiaatteet Vihdintien ja Huopalahdentien kaupunkibulevardista hyväksyttiin kaupunkiympäristölautakunnassa kesäkuussa sekä Tuusulanbulevardin osalta joulukuussa. Yleiskaavan toteuttamishojelman täydennysrakentamiskohteista priorisoitiin Malminkartano-Kannelmäki, Kontula-Mellunmäki sekä Malmi.

Östersundomin yhteistä yleiskaavaa puollettiin kaikkien kolmen kunnan valtuustossa, ja Östersundom-toimikunta hyväksyi kaavan joulukuussa 2018. Yleiskaavan toteutusohjelman laadinta sekä Norrbergetin yritysalueen asemakaavoitus käynnistettiin ja Karhusaaren eteläosaan hyväksyttiin asemakaavaluonnos.

Vuonna 2018 kaupunkiympäristölautakunta hyväksyi Herttoniemen metroaseman ympäristöön yritysalueen korttelien tarkistetut asemakaavat (asuinpinta-alaa yhteensä noin 147 000 kerrosneliometriä) tulevan Raide-Jokerin viereen. Lisäksi lautakunta asetti nähtävälle Karhunkaatajan alueen asemakaavaehdotuksen, joka sisältää asuinpinta-alaa noin 146 000 kerrosneliometriä. Laajasalon pikaraitiotiekorttelin niin sanotun hybridikorttelin jatkosuunnittelua jatkettiin voittaneen kilpailun pohjalta.

Vuonna 2018 käynnistettiin Malmin keskustan visiotyö. Malmin lentoaseman alueesta laadittiin ensimmäiset asuntorakentamisen suunnitteluperiaatteet. Pihlajiston alueen suunnitteluperiaatteista käynnistettiin valmistelutyö ja Jakomäen sydämen sekä Pasilan Postipuiston tarkistetut asemakaavat hyväksyttiin lautakunnassa keväällä 2018.

Liikkumisen sujuvuus ja kestävät kulkumuodot

Pyöräliikenteen tavoiteverkon hankkeiden yleis- ja katusuunnittelu sekä toteutus etenivät vuonna 2018 ohjelmien mukaisesti. Muun muassa Mäkelänkadun liikennesuunnitelma sekä Baana-yhteyden Kansalaistori - Kaisaniemenpuisto suunnitelma hyväksyttiin lautakunnassa.

Raitioliikenteen kehittämisohjelman toimenpiteitä ohjelmoitiin ja toteutettiin muun muassa läntisen kanta-kaupungin raitioteiden yleissuunnittelun sekä Jätkäsaaren ja Ilmalan raitioteiden liikenne- ja katusuunnittelun osalta. Kalasataman ja Hernesaaren raitioteiden yleissuunnitelmat hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa.

Kestävien liikennemuotojen kulkumuoto-osuustavoitteen toteutumista edistettiin laajentamalla jalankulun ja pyöräilyn pääväylien tehostetun talvihoidon reitistöä Haagan ja Pitäjänmäen suuntaan. Kävelyn turvallisuutta edistettiin, kun lautakunta hyväksyi nopeusrajoitusjärjestelmän tarkistamisen periaatteet ja automaattisen kameravalvonnan sijoittamisperiaatteet.

Keskustan elinvoimaisuuden kehittäminen

Vuonna 2018 työstiin ydinkeskustan viihtyisyyden ja toiminnallisuuden edistävää vuorovaikutteista keskustavisiota, jonka perusteella laaditaan keskustan suunnitteluperiaatteet. Hakaniemenrannan suunnittelu jatkui ideakilpailun jatkotöillä rannan ja pohjoisten korttelien osalta. Hakaniemen hotellin asemakaava hyväksyttiin keväällä.

Merkittävistä keskustan hankkeista Kaisaniemen puiston ja rannan suunnittelu alkoi puistosuunnitelman tavoitteiden kartoittamisella. Erottajan aukiota ja Töölönlahdella Makasiinipuistoa ja Kansalaistoria rakennettiin, ja Esplanadin, Eteläsataman ja Kauppatorin alueiden kehittämistä jatkettiin. Muita keskustaa elävöittäviä hankkeita olivat Senaatintorin valaisinkilpailu osana valaistuksen kehittämistä keskustassa. EU:n 6Aika-rahoituksella tehtävä Opastamisen ekosysteemit -hanke kehitti keskustan opastamista.

Helsingin maanalaisen yleiskaavan valmistelua jatkettiin vuonna 2018 laatimalla selvityksiä mm. kaupallisen toiminnan edellytyksistä ja maanalaisia tilavarouksista. Maanalainen kokoojakatu ja kävelykeskustan merkittävä laajentaminen kaupunkiyhteisenä strategiahankkeena etenivät kansliavetoisena. Selvitys keskustan huoltoväylän hyödyntämiseksi toimenpide-ehdotuksineen valmistui joulukuussa 2018.

Moderni ilmastovastuu

Toimialalla valmisteltiin ilmastonmuutoksen hillintään liittyvä Hiilineutraali Helsinki 2035 -päästövähennysohjelma laajassa yhteistyössä kaupunkiorganisaation ja muiden kaupungin eri toimijoiden kanssa. Ohjelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa marraskuussa 2018, ja sen tavoitteena on, että vuoteen 2035 kaupunki vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 80 prosentilla sekä kompensoi jäljelle jäävän 20 prosenttia toteuttamalla päästövähennyksiä muualla.

Ympäristöriskien hallitsemiseksi kaupunkiympäristön toimialalle laadittiin vuonna 2018 ympäristöohjelma. Se pohjautuu kaupungin strategiaan ja ympäristönsuojelun sektorikohtaisiin ohjelmiin. Ohjelmassa korostuvat strategisesti merkittävät kokonaisuudet kuten hiilineutraalius, kiertotalous ja luonnon monimuotoisuus.

Vuonna 2018 valmisteltiin meluselvitykseen perustuva kaupungin meluntorjunnan toimintasuunnitelma yhteistyössä kaupunkiorganisaation ja muiden toimijoiden kanssa. Suunnitelman toimenpiteet koskevat liikennettä. Meluntorjunnan toimintasuunnitelma hyväksyttiin ympäristö- ja lupajaostossa. Kaupungin ilmansuojelusuunnitelman liikenteeseen liittyvien toimenpiteiden toteutusta ja seuranta jatkettiin.

Hulevesitulvien riskiarviointiselvitys aloitettiin vuonna 2018. Longinojan valuma-alue selvitys ja vesienhallinnan suunnitelma valmistuivat. Lisäksi osallistuttiin meritulvaselvityksen laadintaan ja käynnistettiin viheralueiden saavutettavuusmittarin kehittäminen ja VISTRA:n toimenpideohjelman laatiminen. Kaupungin Itämeri-toimenpideohjelma päivitettiin tulevalle toimintajaksolle, ja se hyväksyttiin kaupunginhallituksessa marraskuussa 2018.

Ympäristönsuojelun valvonnassa painottuivat ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja jo tapahtuneesta pilaantumisesta aiheutuneiden haittojen korjaaminen. Lisäksi laadittiin kaivumaiden, kiviaineksen ja purkumateriaalien hyödyntämisen periaatteet maarakentamisessa sekä päivitettiin toimenpideohjelma.

Vuonna 2018 edistettiin liikenteen päästövähennysohjelmää järjestämällä yleisten alueiden sähköautojen latauspisteiden toteutukseen liittyen kaikille avoin markkinavuoropuhelutilaisuus. Lisäksi valmisteltiin varsinaista vuonna 2019 toteutettavaa kilpailutusta, jossa on tarkoitus löytää sijainti 20 latausaseman toteuttamiseksi yleissuunnitelman mukaisiin julkisiin kohteisiin kantakaupungissa. SenCity-älyvalaistuksen tutkimushankkeen raportti valmistui, ja Helsinki-LED –projektin valaisinvaihdot etenivät asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Energiatohokasta rakentamista sekä uusiutuvien energialähteiden käyttämistä edistettiin ohjauksella ja kannustuksella. Rakennusvalvontataksaan lisättiin uusi energiatohokkuuteen ohjaava kohta. 5G -tukiasemien integroimiseksi kaupunki-infraan järjestettiin kansainvälinen muotoilukilpailu yhdessä Nokian, Elisan ja muotoilualan asiantuntijajärjestö Ornamon kanssa

Elävät, omaleimaiset ja turvalliset kaupunginosat

Merellinen Helsinki

Vuonna 2018 toteutettiin merellisen Helsingin yleissuunnitelman luontoarvojen tarkasteluja, saarten kategorisointia sekä laadittiin huoltoliikenteen periaatesuunnitelma ja aloitettiin ilmastokestävän rantarakentamisen periaatteiden laadinta. Isosaareen valmistuivat maankäyttövisiot ja itäiseen saaristoon laadittiin hoito- ja kehittämissuunnitelma. Lisäksi käynnistettiin työ rantojen valaistuksen periaatteista.

Vallisaaren ja Kuninkaansaaren asemakaavaehdotukset hyväksyttiin kaupunkiympäristölautakunnassa. Ranta-alueiden osalta laadittiin Hernesaaren asemakaavaluonnos sekä valmisteltiin Nihdin ja Suvilahden asemakaava Kalasatamassa. Lisäksi jatkettiin Jätkäsaaren ja Ruoholahden täydennysrakentamiskaavoi- tusta.

Vahvistetaan kaupunginosien omaleimaisuutta täydennysrakentamisen, maisemasuunnittelun ja luonnonhoidon keinoin.

Puistojen ja viheralueiden asemakaavojen laadinnan valmistelu käynnistettiin Alppipuiston ja Leninipuiston, Malminkartanon täyttömäen, Keskuspuiston eteläosan ja Kivinokan osalta. Aluesuunnitelmien teko käynnistettiin Kaarelassa, Herttoniemessä, Oulunkylässä, Maunulassa ja Vuosaaressa. Suomenlinnan tarveselvityksen Iso-Mustasaaren puistojen ympäristöhistoriallinen selvitys valmistui, ja Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon suunnitelmaa valmisteltiin uudelleen muun muassa muuttuneen yleiskaavan vuoksi. Luonnon- ja maisemanhoidon suunnitelmien laadinnan aloittamista pohjustettiin Pakilassa ja Tuomarinkylässä sekä Mellunmäessä ja Vartiokylässä. Uutelan suunnitelma valmistui. Suunnitelmien avulla lisätään suunnitelmallisesti luonnon monimuotoisuutta ja vahvistetaan alueita ekosysteemipalvelunäkökulmasta.

Suunnitelmien avulla lisätään suunnitelmallisesti luonnon monimuotoisuutta ja vahvistetaan alueita ekosysteemipalvelunäkökulmasta.

Viheralueiden suunnittelussa painopisteinä olivat puistojen peruskorjauksen suunnittelu ja AM-ohjelman mukaisten uusien sekä täydennysrakennettavien alueiden puistot. Peruskorjauskohteissa painopisteinä olivat leikkipuistot ja -paikat.

Segregaation ehkäisy

Täydennysrakentamisen painopistealueiden priorisoinnissa kiinnitettiin kokonaisvaltaisesti huomiota segregaation ehkäisyyn. Asunnonvälityksessä käytettiin asukasvalintojen tukena kaupunginkanslian kaupunkitutkimus- ja tilastot-yksikön valmistelemaa aluetasosta segregaatiomittaria. Lisäksi käynnistettiin edellä mainittua mittaria täydentävän segregaatiotyökalun työstäminen, jonka tietojen perusteella pystytään

muodostamaan aiempaa tarkempi kuva eri alueiden ja talojen asukasrakenteen kehityksestä ja huomioidaan tilanne asukasvalinnoissa.

Uudistuvat palvelut

Monipuoliset sijaintipaikat yrityksille

Yleiskaavan pohjalta kartoitettiin soveltuvat alueet tuotannollisen toimintaan ja pienteollisuustonttitarjontaan. Pienyritystonttien uusista sijoittumismahdollisuuksista valmistui jatkosuunnittelun pohjaksi selvitys syksyllä 2018. Toimitila-alueiden tulevaisuutta vahvistettiin laatimalla Vattuniemen ja Roihuvuoren suunnitteluperiaatteet, jotka hyväksyttiin keväällä 2018. Vallilan ja Lassila-Kannelmäen toimitila-alueen suunnitteluperiaatteiden laadinta käynnistettiin. Teollisuuskadun akselin työpaikka-alueen suunnitteluperiaatteet sekä suunnitteluperiaatteet Marian sairaala-alueen uudistamiseksi kasvuyrityskampukseksi hyväksyttiin lautakunnassa.

Vuoden 2018 aikana saatettiin päätöksentekoon Tattarisuon, Pitäjänmäen Takkatie-Arinatie -alueen sekä Malmin Ormuspellon yritysalueiden maanvuokrausperiaatteet.

Kumppanuus ja osallisuus toimintatapana vahvistuvat

Vuonna 2018 laadittiin toimialan osallisuussuunnitelma, joka hyväksyttiin kaupunkiympäristölautakunnassa. Osallisuussuunnitelma ohjaa toimialaa hyödyntämään palveluiden tuottamisessa kaupunkilaisilla olevaa tietoa, vahvistaa kaupunkilaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua kaupungin toimintaan ja lisää kaupunkilaisten mahdollisuuksia vaikuttaa lähialueidensa toimintaan ja palveluihin. Lisäksi osallisuussuunnitelman avulla vahvistetaan kaupunkilaisten asioinnin asiakaskeskeisyyttä sekä muun muassa lisätään päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja avoimuutta.

Hallitusti nopeampaan ja ketterämpään toimintakulttuuriin

Katutöiden haittojen vähentämisessä käynnistettiin kehittämisprojekti vuosille 2019-2021. Hämeentien urakkakilpailussa töiden aikataulu, liikennehäiriöiden minimoiminen ja tilapäisten liikennejärjestelyjen suunnittelu sekä viestintä olivat mukana laatukriteereissä.

Pysäköinninvalvonta- ja pysäköintipalvelut olivat mukana kokeilussa, jossa testattiin SiirtoSoitto -mobiilisovellusta Meilahdessa ja Taka-Töölössä. Sovellus auttoi kaupunkilaisia varautumaan kadunvarsi-pysäköintiä rajoittaviin kunnossapitotöihin, ja kokeilun seurauksena ajoneuvojen siirtomäärät vähenivät pilotin aikana merkittävästi. Helsingin kaupungin rakentamispalveluliikelaitos Stara edistää jatkossa palvelun käyttöönottoa.

Vuonna 2018 vietiin läpi uudenlainen tapa hankkia LED-valaisimia huutokauppanettelyllä, jossa huutokauppaan päässeet valaisimet valittiin kaupunkikuvallisin perustein. Yhteistyökumppanin kanssa kehitettiin valaisinkohtaista Smart City-ohjauslaitetta siten, että jatkossa mahdollistetaan kaksisuuntainen tietoliikenne. Lisäksi saatiin ohjauslaite pienemmäksi ja ulkoisesti asennettavaksi, mikä sopii kaupunkikuvaan ja mahdollistaa ketterän asennettavuuden.

Palveluita uudistetaan asiakaslähtöisesti

Vuonna 2018 otettiin käyttöön chat-palvelu pysäköinninvalvonnan verkkopalvelussa. Asiakaspalvelussa ja asiakaspalvelutilassa kerättiin asiakaspalautetta ”happy or not” –nopean palautteen laitteen avulla. Pysäköintilupakaupan sähköistämistä edistettiin siirtämällä asukaspysäköintiluvan uusiminen verkkokauppaan.

Kaupunkiympäristön toimialalla hyödynnetään asiakaspalautetta palvelujen jatkuvassa kehittämisessä. Mysteeriasiakkaat testasivat keskitetyn asiakaspalvelun ja alueidenkäytön palvelukykyä. Rakennusvalvonta aloitti jatkuvan asiakastytyväisyyden mittaamisen. Palautejärjestelmän kautta tulevien palautteiden analysointityökalua testattiin. Asiakkaiden palvelupolkujen kehittäminen aloitettiin ja saatujen kokemusten

pohjalta tehtiin tukimateriaali palvelupolkujen kehittäjien avuksi. Lisäksi aloitettiin Pienet tapahtumat helppomiksi -kehittämistyö.

Maksullisen pysäköinnin tietovarasto, pysäköinti-HUB otettiin käyttöön vuoden 2018 alussa. Järjestelmään välittyvät mobiilisovelluksista ja pysäköintiautomaattien taustajärjestelmästä reaaliaikaisesti tiedot käynnissä olevista maksetuista pysäköinneistä.

Kaupunkitasoinen esteettömyyden koordinointi, kehittäminen ja seuranta ovat kaupunkiympäristön toimialan vetovastuulla. Työtä ohjaa esteettömyystyöryhmä, jossa ovat edustettuina kaikki toimialat. Merkittäviä esteettömyshankkeita vuonna 2018 olivat keskustakirjasto Oodi, Tripla, Kruunusillat, Raide-Jokeri, kaupunkibulevardit, kantakaupungin uudelleenkaavoitus, asemanseutujen tiivistäminen sekä Lammasaaren esteetön lankkupolku.

Vastuullinen taloudenpito

Kaupungin johtoryhmä hyväksyi maapoliittisten linjausten tontinluovutusta koskevan osan, ja maanhankintaa ja muita maapoliittisia toimenpiteitä koskevien linjausten valmistelu aloitettiin. Valmistelun yhteydessä uudistetaan vuokratonteilla tapahtuvan täydennysrakentamisen edistämistä koskevat täydennysrakentamiskorvausperiaatteet. Asuntotonttien maanvuokrausperiaatteiden uudistamisen valmistelu saatiin lähes valmiiksi.

Vuonna 2018 laadittiin kiinteistöstrategia, joka koostuu toimitilastrategiasta ja toimitilaomaisuuden omistajapoliittisista linjauksista. Toimitilastrategia linjaa kaupungin palvelutuotannon käytössä olevan toimitilakannan ja toimintatapojen kehittämistä. Omistajapoliittisissa linjauksissa puolestaan määritellään tilojen hankinnan ja luopumisen periaatteet. Linjausten tavoitteena on osaltaan turvata rakennettua omaisuutta koskevan päätöksenteon systemaattisuus, pitkäjänteisyys ja pääomien käytön tehokkuus. Kiinteistöstrategian toteutusohjelman laadinta käynnistyi joulukuussa 2018. Kiinteistöstrategia tukee korjausvelan hallintaa, ja suunnitelma korjausvelan hallitsemiseksi kuvattiin vuonna 2018.

Kiinteistöstrategian valmistelun yhteydessä laadittiin sisäilmaohjelma, joka linjaa sisäilmaongelmien ennaltaehkäisyä ja toimintaa ratkaistaessa sisäilmaongelmia. Ohjelman liitteenä on kaupunkistrategiassa mainittu suunnitelma sisäilmaongelmista kärsivien koulujen, päiväkotien ja leikkipuistorakennusten korjaamisesta tai korvaamisesta uudisrakennuksella.

Kiinteistöstrategiaan liittyvä tilojen hankintastrategia muuttaa rakennuttamisen toteutusmuotoja siten, että elinkaarihankkeiden ja allianssimallisten urakamuotojen lukumäärä kasvaa. Uusia toteutusmuotoja otettiin vuonna 2018 käyttöön mm. Pakilan allianssihankeessa ja Vuosaaren lukion elinkaarihankkeessa. Hämeentien urakkakilpailu toteutettiin kokonaistaloudellisella periaatteella, jossa laadun merkitys oli 40 %. Olympiastadionin peruskorjauksen istuinhanke toteutettiin innovaatiokumppanuushankinnalla, joka oli ensimmäisiä Suomessa rakennuslalla toteutettuja innovaatiokumppanuushankintoja.

Yhdessä Espoon ja Vantaan kanssa käynnistettiin Kuntien sisäilmaverkoston toiminta, jonka tarkoitus on yhtenäistää kuntien käytäntöjä sisäilmaongelmien ratkaisemisessa ja ehkäisemisessä. Kuntien sisäilmaverkosto tekee yhteistyötä Sisäilmayhdistys ry:n kanssa. Ensimmäisenä Kuntien sisäilmaverkosto on laatinut yhteistä ohjeistusta ilmanvaihdon käytöstä palvelurakennuksissa.

Kiinteistökannan laadun ja riskienhallinnan kehittämistä jatkettiin ja otettiin käyttöön uusia toimintatapoja. Rakentamisen Laatu Rala ry:n kanssa auditointiin kolme hanketta. Lisäksi käynnistettiin muun muassa Terve Talo -toimintamallin pilotointi ja kehitettiin toimivuuden varmistamismenettelyn työkaluja Smart&Clean -hankkeessa.

Vuonna 2018 toteutettiin useita eri tasoisia palveluverkkotarkasteluja yhteistyössä palvelutoimialojen kanssa. Palvelutilaverkkotarkasteluja toteutettiin yksittäisten hankkeiden arviointia varten esimerkiksi Puotilan ala-asteen korvaavan uudisrakennuksen tarpeen määrittelemiseksi, väistö- ja lisätilajärjestelyiden kehittämiseksi sekä kaupunkitasoisesti lukioverkon osalla. Laajoja, asukkaita osallistavia palvelutilaverkkotarkasteluja toteutettiin mm. Mellunkylässä ja Puistolassa. Lisäksi osallistuttiin asukkaita osallistavaan Herttoniemen visio -työskentelyyn. Palvelutilaverkkotyön kehittämistä on tehty erityisesti yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa.

Hankintastrategia ja sen liitteenä oleva toimenpideohjelma laadittiin vuoden 2018 aikana. Strategia hyväksyttiin hankintojen koordinoitiryhmässä joulukuussa. Hankintastrategian valmistelun yhteydessä on tiivistetty yhteistyötä kaupungin sisällä, ja hankintatoimen kehittämiseksi on luotu toimialayhteistä pohjaa sekä hankintaverkostoa.

Toimialan tuottavuuden seuranta kehitettiin tarkentamalla ja täydentämällä toimialan tuottavuusmatriisia.

Vahva ja monipuolinen edunvalvonta

Vuonna 2018 vaikutettiin aktiivisesti Helsingin seudun MAL-suunnitelman (maankäyttö, asuminen ja liikenne) sisältöön ja varmistettiin, että Helsingin kilpailukyvyyn ja kestäväan kasvun turvaamisen kannalta ensiarvoisen tärkeät tavoitteet ja hankkeet tulevat huomioiduksi suunnitelman priorisoinneissa (mm. yleiskaavan toteuttamisen 1. vaiheen pikaraitiotiet, Pisara-rata, asuntotuotannon kannalta olennaiset maantietoliittymät). MAL-suunnitelmaluonnos valmistui syksyllä.

Valtakunnallisessa yhteistyössä osallistuttiin muun muassa julkishallinnon Paikkatietoalusta-hankkeen työhön, 3D-kaupunkimallien tiedonsiirron standardointiin sekä kolmiulotteisen kiinteistönmuodostuksen hankkeeseen. Toimialan koordinoimana käynnistyi Kuntaliiton ja suurten kuntien välinen vuoropuhelu, jonka tavoitteena on muodostaa yhteisiä linjauksia mm. tietopolitiikasta, kuntien yhteisestä tietopalvelusta sekä tavoitteista valtakunnallisissa paikkatietohankkeissa.

Sitovien ja muiden tavoitteiden toteutuminen

Kaupunkirakenne 31001

Sitovat tavoitteet

Tavoitteena oli laatia MAL-sopimuksen ja AM-ohjelman mukaisesti asemakaavoja asuntotuotantoon vähintään 600 000 kerrosneliometriä pääosin raideliikenteen palvelualueelle. Kerrosalasta tuli olla täydennysrakentamista vähintään 240 000 kerrosneliometriä. Tavoite toteutui. Vuonna 2018 asemakaavoitettiin 760 120 kerrosneliometriä asuntotuotantoon pääosin raideliikenteen palvelualueelle. Tästä täydennysrakentamista on 45,21% (343 677 kerrosneliometriä). Lisäksi 14 175 kerrosneliometriä poikkeamispäätöksistä.

Asuntotuotantoon oli tavoitteena luovuttaa rakennusoikeutta vähintään 380 000 kerrosneliometriä. Tavoite ei toteutunut. Luovutetun asuinrakennusoikeuden määrä vuonna 2018 oli noin 313 000 kerrosneliometriä, mikä kuitenkin oli kaikkien aikojen suurin luovutettu määrä vuodessa. Luovutetusta asuinrakennusoikeudesta noin 67 500 kerrosneliometriä (n. 22 %) luovutettiin myymällä ja noin 245 500 kerrosneliometriä vuokraamalla. Eniten rakennusoikeutta luovutettiin Jätkäsaaren, Kalasataman ja Kruunuvuorenrannan projektialueilta, yhteensä noin 212 000 kerrosneliometriä.

Jalankulku-, pyöräily- ja joukkoliikennematkojen yhteenlaskettua osuutta kaikista matkoista oli tavoitteena kasvattaa verrattuna viiden edellisen vuoden keskiarvoon. Tavoite toteutui. Vuonna 2018 osuus oli 79,5%, kun viiden edellisen vuoden keskiarvo oli 76,9%.

Lisäksi oli tavoitteena rakentaa ja ottaa käyttöön toimialan asiakastytyväisyyden mittausjärjestelmä. Tavoite toteutui. Olemassa olevat palvelujen asiakastytyväisyyttä mittaavat mittarit inventoitiin syksyllä. Asiakastytyväisyyden mittaamistasoksi valittiin yksittäisten palvelujen mittaamisen sijaan laajemmat ydinprosessikokonaisuudet. Nyt valittua mittaristoa arvioidaan ja kehitetään edelleen vuonna 2019.

Muut toiminnalliset tavoitteet

Vuotuinen asuntotuotantotavoite oli vuonna 2018 6 000 asuntoa, ja se nousee 7 000 asuntoon vuoteen 2019 mennessä. Vuonna 2018 asemakaavoitettiin 760 120 kerrosneliötä, mikä mahdollistaa vähintään 7 500 asuntoa.

Yleiskaavan toteuttamisohjelman ensimmäisen vaiheen painopistealueille oli tavoitteena laatia tarkemmat yleissuunnitelmat. Tavoite toteutui. Vihdintien ja Tuusulanväylän suunnitteluperiaatteet hyväksyttiin kaupunkiympäristölautakunnassa. Lisäksi selvitettiin Vihdintie-Huopalahdentien ja Tuusulan bulevardikau-punginosan liiketilatarpeet, alustava mitoitus ja keskeiset sijainnit sekä käynnistettiin Vihdintien bulevardin pikaraitiotien kaupunkitaloudellinen arviointi. Priorisoidut täydennysrakentamisen painopistealueet määriteltiin jatkosuunnittelun pohjaksi.

Lisäksi tavoitteena oli turvata yritysten toimintaedellytykset ja elinkeinoelämän toimivuus laatimalla riittävästi ja oikea-aikaisesti toimitilakaavoja kaupunkirakenteen ja saavutettavuuden kannalta hyville paikoille. Tavoite toteutui. Toimitilaa hyville sijainneille kaavoitettiin vuoden aikana 276 540 kerrosneliömetriä.

Joukkoliikenteen kuljetusosuustavoitteena aamuliikenteessä keskustaan oli vähintään 74 % ja joukkoliikenteen osuus poikittaisliikenteessä vähintään 22 %. Vuonna 2018 joukkoliikenteen kuljetusosuus syksyn aamuliikenteessä (klo 6:00–9:00) niemen rajalla oli 76 %. Tämän osalta tavoite toteutui. Poikittaisilla laskentalinjoilla (itäinen ja läntinen poikittaislaskentalinja) joukkoliikenteen osuus oli syksyn arkivuorokautena puolestaan yhteensä 21 %, eikä tavoite toteutunut. Henkilöautoliikenteen suurta osuutta selittää ainakin osittain Kehä I:n liittymän valmistuminen itäisellä poikittaislaskentalinjalla. Suurista liikenteellisistä muutoksista johtuen poikittaisliikenteen joukkoliikenteen osuus ei ole täysin verrattavissa aikaisempien vuosien lukuihin.

Liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneiden ja kuolleiden kokonaismäärän vähenemistavoite oli vähintään 2 % viiden edellisen vuoden keskiarvosta. Tavoite toteutui. Liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneiden ja kuolleiden kokonaismäärä väheni 12,6 % viiden edellisen vuoden keskiarvosta.

Asunto-ohjelman mukaisille tonteille oli tavoitteena rakentaa katu sellaiseen vaiheeseen, että tontin rakentaminen oikea-aikaisesti oli mahdollista. Tavoite on pääsääntöisesti toteutunut. ATO-mittariston käyttöön oton jälkeen 2019 tavoitteen seuranta tulee tarkentumaan ja tavoitteelle saadaan toteumaluvut.

Keskusta-alueiden kävely-ympäristön toiminnallisen ja kaupunkikuvallisen laadun parantamista tavoiteltiin ja tätä seurattiin edellisvuonna käyttönotetulla seurantamenetelmällä. Tavoite toteutui. Vuonna 2018 valmistui tutkimus Kannelmäen alueelta.

Yhteistyössä muiden hallintokuntien kanssa oli tavoitteena tukea toimia, jotka edistävät pyöräilyä. Tavoitteena oli pyöräilyn lisääminen ja turvallisuuden edistäminen. Mittarina käytettiin pyöräliikenteen automaattilaskentapisteissä pyöräilijämäärien kasvua kolmen edellisen vuoden keskiarvosta sekä pyöräilyn turvallisuuteen tyytyväisten osuuden kasvua edelliseen pyöräilybarometrin tulokseen (2016) verrattuna. Molemmat tavoitteet toteutuivat. Automaattisten pyörälaskimien yhteenlaskettu pyöräilijämäärä oli 10,9 % suurempi kuin kolmen edellisen vuoden keskiarvo. Pyöräilyn turvallisuuteen tyytyväisten ja melko tyytyväisten yhteenlaskettu osuus kasvoi 74,4 %:sta 75,6 %:iin.

Tavoitteena oli kansallisen kaupunkipuiston perustamisselvityksen ensimmäisen vaiheen valmistuminen. Tavoite toteutui osittain. Perustamisselvityksen ensimmäiseen vaiheeseen kuuluva raportin luonnos valmistui. Selvitykseen kuuluvan vuorovaikutuspilotin karttakyselyt, eri vuorovaikutustilaisuudet ja nettidialogi toteutuivat. Ensimmäinen vaihe ei edennyt päätöksenteekoon.

Luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa oli tavoitteena laatia hoito- ja käyttösuunnitelmat sekä rauhoitusesitykset kolmelle luonnonsuojelualueelle. Tavoite toteutui. Hoito- ja käyttösuunnitelmat sekä rauhoitusesitykset laadittiin Kallahden matalikon luonnonsuojelualueelle, Maununnevan luonnonsuojelualueen laajennukselle ja Haltialan metsän luonnonsuojelualueelle.

Ympäristötalon kokonaisenergiankulutus vuonna 2018 oli 3 prosenttia pienempi kuin vuonna 2015. Tavoite toteutui. Ympäristötalon kokonaisenergiankulutus vuonna 2018 on 7,3 prosenttia pienempi kuin vuonna 2015.

Rakennusvalvontaan saapuneista lupahakemuksista tavoiteltiin käsiteltävän vähintään 80 prosenttia 6 viikossa. Tavoite toteutui. Käsittelyaika oli 36 päivää.

Asumisterveyttä koskevista toimenpidepyynnöistä oli tavoitteena ratkaista 80 prosenttia 200 vuorokaudessa asian vireille tulosta. Tavoite ei toteutunut. 80 % toimenpidepyynnöistä ratkaistiin 238 vuorokaudessa.

Oleskelutilojen kuten päivähoitotilojen, koulujen, majoitustilojen ja niin kutsuttujen hygieniaa edellyttävien huoneistojen käyttöönottoa koskevista ilmoituksista oli tavoitteena käsitellä 80 prosenttia alle 15 vuorokaudessa. Tavoite toteutui. 80 % ilmoituksista käsiteltiin 10 vuorokaudessa.

Pilaantuneen maaperän kunnostamista koskevista ilmoituksista oli tavoitteena ratkaista 80 prosenttia 80 vuorokauden kuluessa ilmoituksen vireille tulosta. Tavoite toteutui. Kaikki ilmoitukset käsiteltiin alle 80 vuorokauden kuluessa ilmoituksen vireille tulosta.

Maanmittaustoimintaan liittyvien keskeisten palvelujen toimitusaikojen keskiarvoksi tavoiteltiin enintään 19 päivää. Tavoite toteutui. Neljän keskeisen palvelun toimitusaikojen keskiarvo oli 15,5 päivää.

Uusia elintarvikehuoneistoja ja toimijanvaihdoksia koskevien ilmoitusten keskimääräiseksi käsittelyajaksi tavoiteltiin enintään 7 vuorokautta. Tavoite toteutui. Keskimääräinen käsittelyaika oli 5 vuorokautta.

Ympäristöä ja energiatehokkuutta koskevat tavoitteet

Tavoitteena oli sähköiseen asiointiin ja säilytykseen siirtymisen myötä luoda edellytykset monipaikkaiselle työskentelylle ja digitaaliselle asiakaspalvelulle vähentäen paperinkulutusta, liikenteeseen kulutettua energiamäärää sekä ympäristön kuormitusta. Tavoite toteutui. Toimialan digitalisaatio-ohjelman valmistelu eteni. Arkiston digitointi -projekti edistyi kumppanityöskentelyn avulla kiittävästi. Sähköisen Lupapiste -asiointipalvelun käyttö laajeni toimialalla, ja uusia asiakirja-aineistoja siirrettiin Lupapisteeseen. Myös toimialan muita paperiarkistoja sekä arkistoituja tiedostoja muunnettiin digitaalisesti saataville. Toimialalla on valmius pilotoida tulevaa Cloudia-sopimushallinnan sähköistä allekirjoitusta ja sähköistä säilyttämistä.

Rakennusvalvontapalvelun tavoitteena oli valvoa, että rakentajat täyttävät energiatehokkuudessa laissa säädetyn vähimmäistason. Lisäksi tavoitteena oli, että rakennusvalvonta kannustaa muun muassa taksapolitiikalla rakentajia vähimmäistasoa parempiin ratkaisuihin. Tavoite toteutui. Rakennusvalvontataksaa päivitettiin ja sinne lisättiin jälleen uusi energiatehokkuuteen ohjaava kohta (RVT 4§ 2. momentti).

Määrä- ja taloustavoitteet

Liitteessä 2 on esitetty talousarviokohdan määrä- ja taloustavoitteet.

Rakennukset 31002

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Energiansäästöavoite ulkovalaistuksen ja toimitilojen osalta oli 3 % toimitilojen ja ulkovalaistuksen vuoden 2015 energiankulutuksesta. Tavoite toteutui molempien osatavoitteiden osalta. Ulkovalaistuksen osalta energiansäästö oli noin 6 % ulkovalaistuksen vuoden 2015 energiankulutuksesta. Sääkorjattu lämmön kulutus oli noin 5 % pienempi kuin vuonna 2015.

Vuoden 2018 aikana oli tavoitteena laatia kaupungin toimitilakiinteistöjen korjausvelan haltuunottosuunnitelma ja esitys sen seurannasta. Korjausvelan haltuunottosuunnitelma ja esitys sen seurannasta laadittiin. Korjausvelan haltuunotto kytkeytyi samaan aikaan valmistellun kiinteistöstrategian toimenpiteisiin.

Tyhjien tilojen osuudeksi vuokrattavissa olevasta toimitilakannasta tavoiteltiin enintään 4 %. Tavoite toteutui. Tyhjien tilojen vaajakäyttöaste vuonna 2018 oli 3,12 %.

Määrä- ja taloustavoitteet

Liitteessä 3 on esitetty talousarviokohdan määrä- ja taloustavoitteet.

Asuntotuotanto 31003

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Asuntotuotantopalvelun tavoitteena oli rakennuttaa 1 500 asuntoa. Tavoite toteutui. Asuntotuotanto käynnisti 1 543 uudisasunnon rakentamisen, joista 753 ARA-vuokra-asuntoa (48,9 %), 388 asumisoikeusasuntoa (25,1 %) ja 402 Hitas-asuntoa (26 %).

Määrä- ja taloustavoitteet

Liitteessä 4 on esitetty talousarviokohdan määrä- ja taloustavoitteet.

Hyvä johtaminen ja hyvinvoiva henkilöstö

Kaupunkiympäristön toimialan vakituisen henkilöstön määrä oli vuoden lopussa yhteensä 1 501 henkilöä. Henkilöstösuunnittelun lähtökohtia toimialalla ovat olleet strategia, tavoitteet ja toimintaympäristön muutokset. Toimialalla oli vuoden aikana vaihtuvuutta tietyissä avaintehtävissä, ja henkilöstöressurssien sekä uusien rekrytointien oikeaa kohdentamista on pyritty arvioimaan tarkasti osana henkilöstösuunnittelua. Samalla on vahvistettu mahdollisuuksia hyödyntää osaamista yli organisaatorajojen ja näin saada mahdollisimman paljon hyötyä organisaatiouudistuksen tuomasta synergiaedusta. Henkilöstömäärää ja -menoja seurataan neljännesvuosittain toimialan ja palvelukokonaisuuksien johtoryhmissä.

Hallinto- ja tukipalveluille vuoteen 2019 mennessä asetettu mitoitustavoite 212 henkilöä on lähes toteutunut. Vakituisen henkilöstön määrä oli yhteensä 218 vuoden 2018 lopussa.

Henkilöstön ammattitaitoa ja osaamista vahvistettiin osaamisen kehittämissuunnittelulla ja aloitettiin erityisesti verkostomaista osaamisen kehittämistä tukevan KymppAkatemian toiminta. Hyvä ja tasalaatuinen osaaminen vaikuttaa kaupunkiympäristön toimialan asiakastytyvyyteen, palvelujen laatuun, prosessien sujuvuuteen ja yhtenäisiin toimintatapoihin.

Toimialan yhteisiä osaamisen kehittämisen kärkiteemoja olivat muun muassa monipaikkaiseen työhön liittyvä osaaminen, asiakaspalvelu ja viestintä- ja osallisuustaidot. Kaikille yhteisenä tavoitteena on ollut sähköisen työskentelyn ja uusien digitaalisten työtapojen oppiminen ja kehittäminen. Toimialalla käynnistyi digilähettiläiden verkosto tukemaan mm. Teamsin ja Office365-ohjelmien käyttöön ottamista.

Toimialan esimiestyötä ja valmentavaa johtamiskulttuuria parannettiin Johtamispolku-esimieskoulutuksen avulla, johon osallistui 166 esimestä. Jaettua johtajuutta on tukenut myös toimialalla vuoden 2018 aikana käyttöön otettu muutosagenttien ja esimiesten työparimalli. Tavoitteena on ollut mm. uusien toimintatapojen yhteinen kehittäminen ja kokeilu, yhteinen tavoitteiden asettelu ja niihin sitoutuminen sekä muutosta ja oppimista tukevan työympäristön rakentaminen. Lisäksi kaikki toimialan johtoryhmät osallistuivat vuoden aikana johtoryhmien coachingiin, jonka avulla tuettiin johtoryhmien roolia organisaation strategisessa ohjauksessa ja toiminnan koordinoinnissa.

Digitalisaatio-ohjelman toteuttaminen

Toimialan digitalisaatio-ohjelman ensimmäinen versio joka esiteltiin digitalisaatio toimikunnalle, ja toisen vaiheen valmistelua jatkettiin. Ohjelman painopisteinä ovat asiakashyötyjen kasvattaminen, toiminnan uudistaminen tiedonhallintaa parantamalla ja tiivistämällä yhteistyötä muiden toimialojen kanssa sekä tietomallien hyödyntäminen kaikessa toiminnassa. Kaupunkimallin hyödyntämistä rakennusvalvonnassa pilo-

toitiin, ja rakennuslupaprosessista kerättyjä malleja hyödynnetään kaupunkimallin ylläpidossa. IFC-tietomalleja kokeiltiin kahdessa erillisessä lupahankkeessa, ja luvanhakijoita on laajemminkin pyydetty toimitamaan hankkeistaan IFC-tietomalleja Lupapisteeseen.

Sähköisen asioinnin palvelujen kokonaisuutta kartoitettiin, käytöstä tehtiin turvallisempaa ja käytön seuranta parannettiin. Lisäksi tutustuttiin esteettömyysdirektiivin asettamiin vaatimuksiin. Toimialan asiakaspalveluyksikössä ja asunnonvälityksen asiakaspalvelussa otettiin käyttöön chat-palvelu. Pysäköintitunnuksen uusiminen verkkokaupassa otettiin käyttöön. Asumisen palvelukokonaisuutta kartoitettiin ja asuntohakemisen sähköistä asioinnin järjestelmää uudistettiin. Asuntovuokrauksen osalta osallistuttiin yhteistyössä Helsingin kaupungin asunnot Oy:n kanssa järjestelmäuudistuksen vaatimusmäärittelyyn. Tavoitteena on parantaa asumisen tietovarantoja ja tehostaa toimintaa eri toimijoiden kesken.

Lupapiste.fi-palvelun käyttöä laajennettiin alueiden käytön lupiin. Mahdollisuuksia palvelun laajentamisesta kiinteistötoimitusten ja ympäristölupiin selvitettiin. Kiinteistötoimitusten prosessin sähköistämiseen liittyvät järjestelmätoteutukset ovat testausvaiheessa.

Sähköisen huoltokirjan käyttöä lisättiin asiakkaiden palvelupyyntöjen ja heidän havaitsemiensa korjaustarpeiden ilmoittamisessa sekä sisäilmaongelmien ilmoittamisessa. Toimitilojen ylläpitoon liittyvän sähköisen huoltokirjan uuden kehitysversion (BEM) ns. kohdetietojärjestelmä toimii sähköisen asioinnin työkaluna ylläpidossa. Sähköisen huoltokirjan ja Haltia-ohjelmaan integroinnin myötä helpotetaan ohjelmien ylläpitoa ja laajennetaan niiden sisältämän tiedon käyttöä yhä monipuolisemmin palvelemaan kiinteistöjen ylläpitoa elinkaaren aikana.

Kolmiolotteisen kiinteistönmuodostuksen mahdollistava lainsäädäntö tuli voimaan 1.8.2018. Maanmittauslaitos toteutti Kiinteistötietojärjestelmään (KTJ) tarvittavat muutokset. Kaupungin karttajärjestelmän osalta toteutus on osittain valmis ja testattu, rekisterijärjestelmän osalta toteutus on testausvaiheessa. Kaupungin 3D-tietomallin ylläpito saatiin käyntiin uusien rakennusten osalta.

Paikkatietosektorin yhteistyössä osallistuttiin muun muassa valtakunnallisen Paikkatietoalusta -hankkeen työhön sekä 3D-kaupunkimallien tiedonsiirron standardointiin. Lisäksi käynnistettiin kaupunkiympäristön toimialan koordinoimana Kuntaliiton ja suurten kuntien välinen vuoropuhelu, jonka tavoitteena on muodostaa yhteisiä linjauksia muun muassa tietopolitiikasta, kuntien yhteisestä tietopalvelusta sekä tavoitteista valtakunnallisissa paikkatietohankkeissa.

Uusien avoimien paikkatietoaineistojen julkaisua jatkettiin, ja vuoden 2018 loppuun mennessä avauspäättöksiä tehtiin yhteensä 46 paikkatietoaineistosta. Toimialan tuottamia uusia datan avauksia olivat esimerkiksi kantakaupungin matkailuliikenteen pysäkit ja pysäköintipaikat, asukas- ja yrityspysäköintialueet, pysäköintitilanne, yleiskaava 2016, ortokuva 2018, nimistö ja luontoreitit.

Vuonna 2018 parannettiin katu- ja puistohankkeiden hankerekisteriä. Yleisten alueiden omaisuustietorekisterin kehitystyö laajeni kattamaan liikenteenohjauksen omaisuustietojen hallinnan selvityksen- ja alustan määrittelyn. Infrahankkeiden kustannuslaskentajärjestelmän uusimiseksi liitettiin palveluallianssiin.

Talotekninen tietoverkko -hankkeen tavoitteena on selvittää ja kuvata toimialan omistamien sekä hallinnoimien rakennusten ja niiden tilojen taloteknisten tietojärjestelmien nykytila ja määritellä niille kehitystavoitteita tieto- ja tilaturvallisuuden, hallittavuuden, etähallinnan, yhtenäistämisen, automaatiotason noston, hankinnan yhtenäistämisen ja yleisen kustannustehokkuuden osalta. Kaupunkiympäristön rakennusautomaatioverkko (RAUNET) on kaupungin runkoverkossa toimiva erillisverkko. Sen avulla kytketään rakennusten taloautomaatiojärjestelmät samaan verkkoon, jotta niitä voidaan hallita ja valvoa etänä, sekä niistä saadaan siirrettyä tietoja raportointi- ja valvontajärjestelmään. Toteutuksessa olevan huoltokirjan kautta toimiva F5-etäkäyttö ja Nuuka -energiankulutuksen, olosuhdeseurannan ja rakennusautomaation toiminnanvarmistuksen järjestelmään on liitetty rakennusautomaation osalta alkuvaiheessa 19 kohdetta, joiden osalta yhteydet asennettiin ja testattiin vuoden 2018 aikana. Yhteensä liitettäviä kohteita on lähes tuhat kappaletta, ja työtä jatketaan 2019.

Ympäristöterveydenhuoltoon valmistui uusi valtakunnallinen valvontatietojärjestelmä (VATI). Ympäristöpalvelut osallistui aktiivisesti kehittämistyöhön ja järjestelmä tuli käyttöön 21.1.2019.

3 Käyttötalous

Kaupunkiympäristön toimiala

Kaupunkiympäristön toimialan kokonaisbudjetti muodostuu kolmesta talousarviokohdasta

- 1) Kaupunkirakenne 31001
- 2) Rakennukset 31002 ja
- 3) Asuntotuotanto 31003.

Toimiala jakautuu palvelukokonaisuuksiin ja palveluihin, jotka käyttävät em. talousarviokohtien rahoitusta.

Alla olevassa taulukossa on esitetty koko kaupunkiympäristön toimialan toteutuneet tuotot ja kulut, ja jäljemmissä taulukoissa toimialan tuotot ja kulut talousarviokohdittain.

KAUPUNKIYMPÄRISTÖN TOIMIALA	TUBU 2018	TOTEUMA 2018
	*1000 eur	*1000 eur
MYYNTITULOT	41 983 €	38 517 €
MAKSUTULOT	57 931 €	76 460 €
TUET JA AVUSTUKSET	49 €	957 €
VUOKRATULOT	752 055 €	739 030 €
MUUT TULOT	126 459 €	134 087 €
VALMISTUS OM.KÄYTT	14 217 €	13 699 €
TULOT YHTEENSÄ	992 694 €	1 002 750 €
PALKAT JA PALKKIOT	78 828 €	71 925 €
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	-456 €	-599 €
HENKILÖSIVUMENOT	19 597 €	20 076 €
PALVELUJEN OSTOT	158 235 €	151 579 €
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0 €	1 462 €
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	38 983 €	45 236 €
AVUSTUKSET	2 031 €	1 620 €
VUOKRAT	173 246 €	175 441 €
MUUT MENOT	11 012 €	5 454 €
MENOT YHTEENSÄ	481 476 €	472 194 €
TOIMINTAKATE	511 218 €	530 556 €
POISTOT	252 045 €	250 156 €
TULOS	259 173 €	280 400 €
TUOTTOTAVOITE	0 €	0 €
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	259 173 €	280 400 €

Kaupunkirakenne 31001

KAUPUNKIRAKENNE 31001	TUBU 2018	TOTEUMA 2018
	*1000 eur	*1000 eur
MYYNTITULOT	16 189 €	16 023 €
MAKSUTULOT	53 931 €	70 302 €
TUET JA AVUSTUKSET	49 €	951 €
VUOKRATULOT	260 055 €	255 950 €
MUUT TULOT	121 959 €	130 043 €
VALMISTUS OM.KÄYTT	5 217 €	2 356 €
TULOT YHTEENSÄ	457 400 €	475 625 €
PALKAT JA PALKKIOT	55 144 €	52 759 €
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	-286 €	-498 €
HENKILÖSIVUMENOT	15 315 €	14 706 €
PALVELUJEN OSTOT	94 804 €	93 600 €
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0 €	0 €
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	5 787 €	6 069 €
AVUSTUKSET	2 019 €	1 615 €
VUOKRAT	11 231 €	10 946 €
MUUT MENOT	1 858 €	1 512 €
MENOT YHTEENSÄ	185 872 €	180 709 €
TOIMINTAKATE	271 528 €	294 916 €
POISTOT	92 000 €	104 569 €
TULOS	179 528 €	190 347 €
TUOTTOTAVOITE	0 €	0 €
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	179 528 €	190 347 €

Rakennukset 31002

RAKENNUKSET 31002	TUBU 2018	TOTEUMA 2018
	*1000 eur	*1000 eur
MYYNTITULOT	2 594 €	2 124 €
MAKSUTULOT	4 000 €	6 158 €
TUET JA AVUSTUKSET	0 €	6 €
VUOKRATULOT	492 000 €	483 080 €
MUUT TULOT	4 500 €	4 026 €
VALMISTUS OM.KÄYTT	9 000 €	11 343 €
TULOT YHTEENSÄ	512 094 €	506 737 €
PALKAT JA PALKKIOT	18 028 €	15 568 €
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	-149 €	-83 €
HENKILÖSIVUMENOT	4 014 €	4 361 €

PALVELUJEN OSTOT	58 000 €	54 472 €
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0 €	1 462 €
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	33 000 €	39 033 €
AVUSTUKSET	0 €	5 €
VUOKRAT	161 745 €	164 063 €
MUUT MENOT	1 500 €	503 €
MENOT YHTEENSÄ	276 138 €	279 384 €
TOIMINTAKATE	235 999 €	227 353 €
POISTOT	160 000 €	145 551 €
TULOS	75 999 €	81 802 €
TUOTTOTAVOITE	0 €	0 €
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	75 999 €	81 802 €

Asuntotuotanto 31003

ASUNTOTUOTANTO 31003	TUBU 2018	TOTEUMA 2018
	*1000 eur	*1000 eur
MYYNTITULOT	23 200 €	20 370 €
MAKSUTULOT	0 €	0 €
TUET JA AVUSTUKSET	0 €	0 €
VUOKRATULOT	0 €	0 €
MUUT TULOT	0 €	18 €
VALMISTUS OM.KÄYTT	0 €	0 €
TULOT YHTEENSÄ	23 200 €	20 388 €
PALKAT JA PALKKIOT	5 656 €	3 598 €
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	-21 €	-18 €
HENKILÖSIVUMENOT	268 €	1 009 €
PALVELUJEN OSTOT	5 431 €	3 507 €
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0 €	0 €
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	196 €	134 €
AVUSTUKSET	12 €	0 €
VUOKRAT	270 €	432 €
MUUT MENOT	7 654 €	3 439 €
MENOT YHTEENSÄ	19 466 €	12 101 €
TOIMINTAKATE	3 734 €	8 287 €
POISTOT	45 €	36 €
TULOS	3 689 €	8 251 €
TUOTTOTAVOITE	0 €	0 €
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	3 689 €	8 251 €

Liitteessä 5 on esitetty talousarviokohdan Kaupunkirakenne 31001 käyttötalouden toteuma palvelukokonaisuuksittain ja palveluittain, HSL- ja HSY-kuntayhtymien maksusuudet, tuki HKL-liikelaitokselle sekä avustukset.

4 Investoinnit

Kiinteä omaisuus, talousarviokohta 801

Kiinteän omaisuuden myynti 8 01 50

Talousarviossa maaomaisuutta arvioitiin myytävän 100 milj. eurolla vuonna 2018. Vuoden aikana toteutui 59 kauppaa, joiden kauppahinnat yhteensä olivat noin 123 milj. euroa, mikä ylitti talousarvion noin 23 %:lla. Noin 70 % kauppahintakertymästä muodostui Jätkäsaaren ja Kalasataman asuntotonttien myynneistä. Joukkoon mahtui lisäksi yksi toimistotontti Vallilassa ja Kansakoulunkatu 3:n kaupan tonttiosuus. Myynneistä taseeseen kirjattava arvo oli 11,2 milj. euroa, ja myyntivoittoihin kirjattiin 111,8 milj. euroa.

Kiinteistöjen ja kiinteistöjen hallintaan oikeuttavien osakkeiden ostot ja lunastukset sekä täydennysrakennuskorvaukset ja korvausinvestoinnit kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi 8 01 01

Kiinteistöjen ostoihin ja lunastuksiin sekä kaavoituskorvauksiin oli käytettävissä talousarviossa varatun 11,5 milj. euron lisäksi edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetty 4,8 milj. ylitysoikeus eli yhteensä 16,3 milj. euroa. Vuoden aikana tehtiin yhteensä 24 kauppaa, joiden yhteenlaskettu kauppahinta oli 6,6 milj. euroa. Määrärahaa jäi siten käyttämättä 9,7 milj. euroa. Määrärahoista 3,3 milj. euroa oli merkitty Rakennukset ja yleiset alueet –palvelukokonaisuuden valmistelussa olevan niin sanotun Englantilaisen koulun vaihtokauppaan, joka ei tänä vuonna toteutunut.

Maanhankinnan määrärahaa käytettiin valittuihin fokusalueisiin, jotka mm. ovat Raide-Jokerin varsi, rautatieasemien tiivistettävät lähialueet, täydennysrakentamisalueet sekä Östersundom. Lisäksi hankittiin sellaisia yleisiä alueita ja tontinosia, joita tarvitaan asemakaavojen toteuttamiseksi.

Maanhankinta jäi kaavailtua pienemmäksi, koska resursseja keskitettiin pitkälti yksityismaiden runsastuneiden täydennysrakentamiskaavojen maankäyttö sopimusten valmisteluun. Asemakaavoja, jotka tuovat yksityisille maanomistajille merkittävää hyötyä ei ilman maankäyttö sopimusta voida viedä hyväksyttäväksi. Maankäyttö sopimusten viivästyminen olisi hidastanut näiden asemakaavojen käsittelyaikoja ja sitä myöten niiden rakennusoikeuksien toteuttamista. Maanhankinnan neuvottelutuloksia, jotka eivät ehtineet edetä kaupantekoon oli vuoden loppuun mennessä saavutettu yhteensä noin 5,0 milj. euron edestä. Kahden valmistelussa olleen maankäyttö sopimuksen kiinteistöjärjestelyt olisivat vaatineet yhteensä noin 6,9 milj. euron määrärahan, mutta kaavavalitusten vuoksi toteutuminen lykkääntyy vuosille 2019-2020.

Projektialueiden esirakentaminen, kaupunginhallituksen käytettäväksi, 8 01 02

Projektialueiden esirakentamiseen oli talousarviossa osoitetun 56,4 milj. euron lisäksi käytettävissä projektialueiden esirakentamismäärärahoja ylitysoikeutena 10,1 milj. euroa, yhteensä 66,5 milj. euroa. Projektialueiden esirakentamis- investointirahoista käytettiin 44,0 milj. euroa (66,19 %). Käyttämättä jäi noin 22,5 milj. euroa.

Merkittävimmät poikkeamat suhteessa suunniteltuun johtuivat hankkeiden viivästyisestä prosessin eri vaiheissa. Länsisatamassa Telakkarannan urakoitsijan valinnasta valitettiin, ja valitus viivästytti urakan käynnistymistä. Kruunuvuorenrannan vesiluvasta tehdyn valituksen vuoksi vesilupa sai lainvoiman vasta kesällä, ja urakka pääsee kilpailutuksen jälkeen. Kalasataman osalta Verkkosaaren pohjoisosan esirakentamissuunnitelmat valmistuivat vasta loppuvuodesta, ja urakka käynnistyy kilpailutuksen jälkeen vuoden 2019 alussa. Myös tiilisten kaasukellojen puhdistaminen viivästy.

Esirakentaminen, täyttötöyt, rakentamiskelpoiseksi saattaminen, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi, 8 01 03

Esirakentamiseen, täyttötöihin ja rakentamiskelpoiseksi saattamiseen oli talousarviossa osoitettu 18,8 milj. euroa, ja lisäksi toimialalla oli käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 6,0 milj. euroa. Määrärahaa oli käytettävissä yhteensä 24,7 milj. euroa. Määrärahaa käytettiin 20,4 milj. euroa (82,3 %) , ja käyttämättä jäi noin 4,4 milj. euroa.

Muu esirakentaminen, alueiden käyttöönotto ja tonttien rakentamiskelpoiseksi saattaminen 8 01 03 01

Muuhun esirakentamiseen, alueiden käyttöönottoon ja tonttien rakentamiskelpoiseksi saattamiseen oli talousarviossa osoitettu 15,3 milj. euron lisäksi käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 6,0 milj. euroa, yhteensä siis 21,3 milj. euroa. Määrärahasta käytettiin 20,4 milj. euroa (95,9 %). Käyttämättä jäi 0,9 milj. euroa.

Merkittävimmät pilaantuneen maan kunnostuskohteet ovat Kivikontie ja Päivöläntie. Lisäksi toteutettiin useita pienempiä rakentamiskelpoiseksi saattamiskohteita eri puolilla kaupunkia. Merkittävimmät maaperän vahvistamis- ja johtosiirto kohteet olivat Tankovainio, Maatullinpuisto, Vuosaaren liikuntapuisto, Nau-lakallio, Tullivuoren eteläpuoli ja Isonnevan alue. Merkittävimmät rakennusten purkukohteet olivat lasten päiväkotit Lapinmäki, Myllypuron ala-asteen osapurku, vanha lasten päiväkotit Neulanen ja muita, pienempiä kohteita. Merkittävin kunnostuskohde on Vuosaaren kaatopaikan kunnostaminen.

Täydennysrakentamiskorvaukset ja korvausinvestoinnit, 8 01 03 02

Täydennysrakentamiskorvauksiin ja korvausinvestointeihin oli talousarviossa osoitettu 3,5 milj. euroa. Määräraha jäi kokonaan käyttämättä, koska sopimuksia täydennysrakentamiskohteista ei toteutunut.

		TA 2018	Ylitysoikeus	Yhteensä	Toteuma
		*1000 eur	*1000 eur	*1000 eur	31.12.2018
					*1000 eur
801	Kiinteä omaisuus				
	TULOT	5 400		5 400	11 157
	MENOT	86 663	20 961	107 624	70 913
80150	Kiinteän omaisuuden myynti	5 400		5 400	11 157
80101	Kiinteistöjen ja kiinteistöjen hallintaan oikeuttavien osakkeiden ostot ja lunastukset sekä täydennysrakentamiskorvaukset ja korvausinvestoinnit kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi	11 500	4818	16 318	6 455
80102	Projektialueiden esirakentaminen, täyttötöyt, kaupunginhallituksen käytettäväksi	56 363	10 143	66 506	44 021
80103	Esirakentaminen, täyttötöyt, rakentamiskelpoiseksi saattaminen, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi	18 800	6 000	24 800	20 437
8010301	Muu esirakentaminen, alueiden käyttöönotto ja tonttien rakentamiseksi saattaminen	15 300	6 000	21 300	20 437
8010302	Täydennysrakentamiskorvaukset ja korvausinvestoinnit	3 500	0	3 500	0

Rakennukset, talousarviokohta 802

Vuonna 2018 talonrakennushankkeille oli osoitettu investointimäärärahaa 253,6 milj. euroa, joka sisälsi edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetyn ylitysoikeuden 35,2 milj. euroa. Talonrakennusmäärärahaa käytettiin 208,7 milj. euroa eli 82,3 % budjetoidusta. Investointimäärärahasta jäi käyttämättä 44,9 milj. euroa.

Uudis- ja lisärakennushankkeet, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi, 8 02 01

Uudis- ja lisärakennushankkeisiin käytettiin 83,8 milj. euroa eli noin 72,6 % määrärahasta. Käytettävissä oleva määräraha oli 115,4 milj. euroa, joka sisälsi edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetyn ylitysoikeuden 11,4 milj. euroa. Uudisrakennushankkeissa keskustakirjasto Oodin investointimenoihin oli aikaisemmista vuosista poiketen varauduttu kokonaisuudessaan sisältäen valtion avustuksen.

Uudisrakennushankkeille osoitetusta investointimäärärahasta jäi käyttämättä 31,6 milj. Tästä summasta 20 milj. euroa jäi käyttämättä, koska eräissä hankkeissa aloitusten edellytykset eivät toteutuneet suunnitellun aikataulun mukaisesti tai hankkeiden sisällön muutosten vuoksi. Lasten päiväkotit Malminkartanon, lasten päiväkotit Suursuon, lasten päiväkotit Aadan ja leikkipuisto Idan sekä Jätkäsaaren liikuntapuiston ja Paloheinän ulkoilumajan huoltorakennusten aloitusedellytykset eivät toteutuneet talousarvion mukaisessa aikataulussa, koska hanke- ja toteutussuunnittelu on resurssipulan vuoksi kestänyt arvioitua kauemmin ja hankkeet ovat yli puoli vuotta myöhässä verrattuna talousarvioon merkittävään aikatauluun. Leikkipuisto Kotinummen, Lohikäärmeen ja Brahen uudisrakennushankkeet on kesällä 2018 päätetty keskeyttää, koska tarjouspyyntöasiakirjojen mukaisten tarjousten perusteella arvioidut urakkavaiheen kustannusarviot ylittivät merkittävästi hankkeisiin varatut määrärahat. Stadin ammattiopiston Roihupellon kampuksen ensimmäisen vaiheen sisältö on muuttunut, eikä hanketta rahoiteta investointitaloudesta vaan uudet tilat on siirretty rahoitettavaksi investointiohjelman ulkopuolelta. Vesalan peruskoulun laajennuksen talousarviossa arvioitu aloitus on viivästynyt kolmella kuukaudella. Lisäksi urakkavaiheen kokonaiskustannus alittaa indeksikorjatun hankesuunnitelman enimmäishinnan 20 %:lla, joten talousarviossa hankkeelle merkitty määrärahavaraus alittuu 2 milj. eurolla.

Loput käyttämättömästä määrärahasta, 11,6 milj. euroa ovat siirtyvää investointirahoitusta, joka tarvitaan vuosina 2017 ja 2018 valmistuneiden uudisrakennushankkeiden takuuajaksiin velvoitteisiin ja hankkeisiin, joiden laskutus on myöhentynyt ja jotka jatkuvat vuonna 2019. Merkittävin viivästynyt rakennustyö on lasten päiväkotit Lauttasaaren - daghemmet Drumsön uudisrakennus. Kaupunkiympäristön toimiala purki Helsingin kaupungin ja urakoitsijan välisen urakkasopimuksen aikatauluviiveen ja urakoitsijan heikon taloudellisen tilanteen perusteella. Edellä mainitusta syystä päiväkodin valmistuminen viivästyy, ja vuonna 2018 määrärahaa jäi käyttämättä 3 milj. euroa.

Vuonna 2018 valmistuneet uudisrakennushankkeet ovat keskustakirjasto Oodi sekä lasten päiväkotit Borgströmmäki ja Yliskylä. Merkittävimmät rakentamiskampanioissa olevat uudisrakennushankkeet ovat rakentamispalveluliikelaitos Staran ja Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan liikuntapalveluiden Vuosaaren työtkohta, lasten päiväkotit Lauttasaari – daghemmet Drumsö, Vesalan peruskoulun laajennus ja Jätkäsaaren peruskoulu.

Korjaushankkeet, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi, 8 02 02

Talousarvioon varattujen 112,6 milj. euron määrärahojen lisäksi kaupunginvaltuusto myönsi käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella 22,0 milj. euroa ylitysoikeutta, eli yhteensä käytettävissä oli 134,6 milj. euroa. Korjausrakentamiseen käytettiin 124,0 milj. euroa eli noin 92,1 %. Käyttämättä jäävä korjausrakentamismääräraha 10,6 milj. euroa on kokonaisuudessaan vuodelle 2019 siirtyvää investointirahoitusta. Eräissä hankkeissa aloitusten edellytykset eivät ole toteutuneet suunnitellun aikataulun mukaisesti. Lisäksi siirtyviä investointimäärärahoja käytetään vuosina 2017 ja 2018 valmistuneiden perusrakennushankkeiden takuuajaksiin velvoitteisiin talousarviovuoden jälkeen.

Aleksis Kiven peruskoulun, Helsingin medialukion ja Metropolian Arabianrannan kampuksen perusparanushankkeiden sekä Puistopolun peruskoulun aineopetusluokkien, Puistolanraitin peruskoulun salaojituksen ja Pihkupuiston peruskoulun vesikaton rakentamiset siirtyivät alkamaan vuonna 2019, koska hankkeiden aloitusedellytykset eivät ole toteutuneet suunnitellun aikataulun mukaisesti. Näille hankkeille oli talonrakentamishajelmassa vuonna 2018 varattu 12 milj. euroa, joka on uudelleen ohjelmoitu kohdentamattomille korjaushankkeille.

Muihin korjausrakennushankkeisiin, talousarvion alakohtaan 8 02 02 06, sisältyi 30 milj. euroa, joka oli osoitettu kaikkien toimialojen kohdentamattomille korjaustöille. Korjausrakentamismäärärahan kohdentamattomien korjaustöiden 30 milj. euroa ja uudelleen ohjelmoitu määräraha 12 milj. euroa käytettiin rakennusosien ja laitteiden ennakoiviin korjauksiin, vaurioituneiden tilojen korjaamiseen, jotta tilat voitiin pitää käyttökunnossa ja välttyttiin lisävaurioilta, sekä välttämättömiin toiminnallisiin muutostöihin palveluverkkoa kehitettäessä. Kohdentamattomille hankkeille osoitetut määrärahat käytettiin kokonaisuudessaan.

Suurimmat vuonna 2018 valmistuneet peruskorjaushankkeet ovat Roihuvuorella Prinsessantiellä sijaitsevan ammatillisten toimipaikan perusparannus, Munkkivuoren ala-asteen perusparannus sekä Sofianlehdon A-taloon rakennettavan toimintakeskuksen, kehitysvammapoliklinikan ja lyhytaikaisyksikön muutostyöt.

Suurimmat rakentamisvaiheessa olevat kohteet ovat Alppilan lukion, Botby grundskolanin ja Resson lukion peruskoulun perusparannukset sekä Marian sairaala-alueen rakennuksen 3 peruskorjaus start up -toiminnalle ja Hakaniemen kauppahallin perusparannus.

Kaupungintalon korttelin kehittäminen kaupunginhallituksen käytettäväksi, 8 02 03

Talousarviovuoden määräraha oli 3,6 milj. euroa, joka sisälsi edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetyn ylitysoikeuden 1,7 milj. euroa. Kaupungintalokorttelien kehittämisen määrärahaa jäi käyttämättä 2,8 milj. euroa, koska osa kaupungintalokortteleiden korjauksista siirtyi vuodelle 2019. Merkittävimmät hankkeet olivat kaupungintalokorttelien 1. kerroksen liiketilojen muutostyöt sekä torikortteleiden julkisivuvalaistuksen uusiminen.

		TA 2018	Ylitysoikeus	Yhteensä	Toteuma
		*1000 eur	*1000 eur	*1000 eur	31.12.2018
					*1000 eur
802	Rakennukset	218 391	35 172	253 563	208 704
80201	Uudis- ja lisärakennushankkeet kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi	103 931	11 423	115 354	83 833
80202	Korjaushankkeet kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi	112 550	22 047	134 597	124 028
80203	Kaupungintalon korttelin kehittäminen kaupunginhallituksen käytettäväksi	1 910	1 702	3 612	843

Yleiset alueet, talousarviokohdat 803 ja 804

Kadut ja liikenneväylät, talousarviokohta 803

Katu- ja liikenneväyläinvestointeihin oli talousarviossa osoitettu 142,9 milj. euroa. Lisäksi oli käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 17,1 milj. euroa, yhteensä 159,9 milj. euroa. Määrärahaa käytettiin 140,1 milj. euroa (87,6 %).

Uudisrakentaminen, perusparantaminen ja muut investoinnit kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi, 8 03 01

Uudisrakentamis-, perusparantamis-, liikennejärjestely- ja muihin investointeihin oli talousarviossa osoitettuna 61,2 milj. euron lisäksi käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 14,2 milj. euroa, yhteensä 75,4 milj. euroa. Määrärahaa käytettiin 59,2 milj. euroa (78,5 %).

Uudisrakentamisen määrärahaa käytettiin 16,1 milj. euroa 17,6 milj. eurosta. Merkittävimmät uudisrakentamiskohteet olivat asuntotuotannon edellyttämä asuntorakentaminen Lauttasaassa, Haagassa, Munkkiniemessä, Maunulassa, Isonpellon alueella, Maatullinpuistossa, Tapulikaupungissa, Siltalanpuistossa, Mellunmäessä, Naulakalliossa, Kontulassa ja Vuosaassa sekä muita pienempiä kohteita. Merkittäviä suunnittelukohteita olivat Lapinmäentien alue, Käskynhaltijantien alue, Koskelan entisen sairaalan alue, Fallkullan alue, Jakomäen keskiosa ja Reginanrannan alue. Meluesteen rakentamista Itäväylälle välillä Suunnittelijankatu - Siilitie jatkettiin, ja meluste valmistuu vuoden 2019 kesään mennessä.

Perusparantamisen ja liikennejärjestelyjen määrärahaa käytettiin 42,0 milj. euroa 55,7 milj. eurosta. Katujen peruskorjaukseen käytettiin 9,1 milj. euroa 17,1 milj. eurosta. Merkittävimmät katujen peruskorjaukskohteet olivat Erottajan, Takkatien pysäköintialueen ja Schildtinpolun peruskorjaus sekä ulkovalaistuksen saneeraus. Poikkeamat johtuvat mm. hankkeiden siirtymisestä vuodelle 2019, konsulttien viivästyneistä suunnitelmista sekä ulkovalaistuksen osalta urakoitsijavalinnasta tehdystä valituksesta ja LED-valaisinten saatavuusongelmista. Siltojen peruskorjaukseen käytettiin 8,9 milj. euroa 10,87 milj. eurosta. Merkittävimmät kohteet eli Herttoniemenradan, Koskelantien sekä Latokartanontien siltojen peruskorjaukset valmistuivat vuodenlopussa.

Päällysteiden uusintaan käytettiin 4,2 milj. euroa 4,4 milj. eurosta kuntokartoituksen mukaisiin kohteisiin eri puolilla kaupunkia. Joukkoliikenteen kehittämiseen käytettiin 4,0 milj. euroa 6,2 milj. eurosta. Merkittävintä kohde on Runkolinja 500 reitillä Munkkivuoren ostoskeskus - Tukholmankatu - Reijolankatu, ja lisäksi tehtiin pienempiä muutoksia Teollisuuskadulla sekä Herttoniemessä. Liikennejärjestelyihin käytettiin 3,2 milj. euroa 5,8 milj. eurosta. Suurin siirtyvä hanke on Oulunkylän liikenneturvallisuussuunnitelman toteuttaminen, joka toteutuu vuonna 2019. Merkittävimpiä liikennejärjestelykohteita olivat erilaiset liittymä- ja suojatiejärjestelyt eri puolilla kaupunkia sekä Raide-Jokeriin liittyvät liikennejärjestelyjen suunnittelukohteet. Jalankulun ja pyöräilyn väylien määrärahaa käytettiin 12,6 milj. euroa. Merkittävimmät jalankulun ja pyöräilyn väyläkohteet ovat Mechelininkatu, Tukholmankatu, Itäbaana Kulosaarensillalla ja Vuosaaren raittisilta.

Muihin investointeihin käytettiin 1,1 milj. euroa 2,1 milj. eurosta. Täytemaan vastaanottoaikojen perustamiseen ja käyttöön käytettiin 0,39 milj. euroa. Lumen vastaanottoaikojen ja hiekkasiilojen perustamiseen sekä peruskorjaukseen käytettiin 0,27 milj. euroa. Yleisten käymälöiden hankkimiseen varatulla määrärahalta toteutettiin Sibeliuksenpuiston käymäläyksikön perustukset ja tarvittava kunnallistekniikka, ja määrärahaa käytettiin näihin yhteensä 0,06 milj. euroa. Ranta-alueiden kunnostuksen määrärahaa käytettiin 0,43 milj. euroa. Määrärahalta käynnistettiin Vanhanväylänpuiston tulvasuojauksen toteuttaminen ja lisäksi muita pienempiä kohteita. Merkittävimmät poikkeamat talousarviomääräahtojen käytössä koskivat lumenvastaanottoaikoja ja hiekkasiiloja. Ranta-alueiden osalta Vanhaväylänpuiston tulvasuojausurakka käynnistyi vasta vuoden lopulla.

Projektialueiden kadut kaupunginhallituksen käytettäväksi, 80302

Projektialueiden katuinvestointeihin oli talousarviossa osoitetun 81,4 milj. euron lisäksi käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 0,9 milj. euroa, yhteensä 82,3 milj. euroa. Määrärahaa käytettiin 79,2 milj. euroa (96,2 %).

Kamppi - Töölönlahden alueella merkittävin kohde oli keskustakirjasto Oodin ympäristön katujen toteuttaminen ja tulvapumppaamon suunnittelu. Määrärahaa käytettiin suunnitteluun ja toteutukseen 4,8 milj. euroa. Lisämäärärahaa siirrettiin käyttämättä jäävästä Pasilan katuihin osoitetusta määrärahasta 4,4 milj. euroa talousarviossa olleen 1,5 milj. euron lisäksi. Käyttämätön määräraha 1,1 milj. euroa siirrettiin muiden projektialueiden katujen ylitysten kattamiseen.

Länsisatamassa käytettiin katujen suunnitteluun ja rakentamiseen 13,3 milj. euroa käytettävissä olleesta 10,4 milj. eurosta. Ylitys katetaan muiden projektialueiden katujen käyttämättä jäävillä määrärahoilla. Merkittävimmät kohteet ovat Länsisatamankadun ja Salmisaarenkadun liikennejärjestelyt sekä Jätkäsaaren, Salmisaaren ja Telakkarannan katujen rakentaminen.

Kalasadamassa käytettiin katujen suunnitteluun ja rakentamiseen 14,96 milj. euroa käytettävissä olleesta 15,2 milj. eurosta. Merkittävimmät kohteet ovat Kalasataman keskuksen, Sömästenniemen, Verkkosaaren eteläosan ja Sompassaaren katujen toteuttaminen. Käyttämätön määräraha 0,20 milj. euroa siirrettiin muiden projektialueiden katujen ylitysten kattamiseen.

Kruunuvuorenrannan käytettävissä olleesta 6,9 milj. euron määrärahasta käytettiin 6,2 milj. euroa. Käyttämättömästä määrärahasta 0,7 milj. euroa siirrettiin muiden projektialueiden katujen ylitysten kattamiseen. Merkittävimmät Kruunuvuorenrannan kohteet olivat Haakoninlahti I:n eteläpuolisten katujen toteuttaminen ja Haakoninlahti II:n alueen suunnittelu. Projektialueeseen kuuluvan Itäväylän/Herttoniemen liittymän urakan vastaanotto siirtyi vuoden 2019 alkupuolelle.

Pasilan alueelle oli talousarviossa varattu 39 milj. euroa ja siitä käytettiin 33,1 milj. euroa. Pasilasta siirrettiin määrärahaa Kamppi - Töölönlahden ylityksen kattamiseen 4,4 milj. euroa ja 2,5 milj. euroa uusiin projektialueisiin. Siirron jälkeen Pasilaan jäi määrärahaa 32,1 milj. euroa ja käyttö oli 33,1 milj. euroa. Ylitys katetaan muiden projektialueiden katujen käyttämättä jäävillä määrärahoilla.

Ilmalankujan ja Radiokujan rakentamishankkeet valmistuivat vuoden 2018 aikana. Raitiotien jatkeen suunnittelu Pasilankadulle ja Radiokadulle käynnistyi. Keski-Pasilan merkittävimmät kohteet olivat Veturitien eteläosan, Asemapäällikkökadun sillan joukkoliikenneterminaalin ja Teollisuuskadun tunnelin urakoiden jatkaminen sekä kokonaisvastuu-urakan sitoumukset YIT:n kanssa. Pohjois-Pasilan alueella laadittiin katusuunnitelmia ja kadun rakentamisen käynnistäminen siirtyi vuoden 2019 puolelle. Konepajan alueen itäosan katu-urakan vuoden 2018 osuus valmistui. Pohjois-Pasilan rakentamisen käynnistäminen siirtyi vuodelle 2019. Konepajan alueella kiinteistöjen kehittäminen ei edennyt siten, että katurakentamista olisi voitu tehdä nyt toteutettua enempää.

Kuninkaankolmioon osoitetusta 4,0 milj. eurosta käytettiin 2,3 milj. euroa. Honkasuon alueella länsiosan katujen toteutus viivästyi asuntorakentamisen käynnistämisen viivästymisen vuoksi. Kuninkaantammen alueella toteutettiin keskustan, etelärinteen ja Kuninkaankallion alueen katuja sekä hulevesijärjestelmää. Käyttämättömästä määrärahasta siirrettiin 0,83 milj. euroa muiden projektialueiden katujen määrärahaylityksiin.

Kruunusilltoihin osoitetusta 4,2 milj. euron määrärahasta käytettiin 1,6 milj. euroa. Käyttämättömästä määrärahasta siirrettiin 1,0 milj. euroa muiden projektialueiden katujen määrärahaylityksiin. Määrärahalla jatkettiin katu- ja siltasuunnittelua välillä Nihti - Kruunuvuori sekä yleissuunnittelua Hakaniemessä. Lisäksi valmisteltiin toteutusta (aikataulusuunnittelu, kilpailutuksen valmistelu). Toteutusmuodoista päätettiin siten, että Kruunuvuorensilta, Finkensilta ja Korkeasaaren alueen esirakentaminen toteutetaan yhtenä kokonaisurakkana. Muut osat hankkeesta toteutetaan allianssimuotoisesti, ja sen vuoksi määrärahaa jäi tässä vaiheessa käyttämättä.

Uusilla projektialueilla ja muussa täydennysrakentamisessa käytettävissä oli 1,0 milj. euroa ja lisäksi Pasilan projektialueista siirretty 2,5 milj. euroa, yhteensä 3,5 milj. euroa. Määrärahasta käytettiin 3,1 milj.

euroa Laajasalon keskuksen ja Tankovainion katujen toteutukseen. Laajasalon keskuksen urakka valmistui, mutta Tankovainion katu-urakka jatkuu vuonna 2019.

Yhteishankkeet liikenneviraston kanssa kaupunginhallituksen käytettäväksi, 80303

Yhteishankkeisiin liikenneviraston kanssa oli talousarviossa osoitetun 0,3 milj. euron lisäksi käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 2 milj. euroa, yhteensä 2,3 milj. euroa. Määrärahaa käytettiin 1,7 milj. euroa (73,3 %).

Kehä I/Sepänmäen meluste valmistui. Tuusulanväylän/Yhdyskunnantien vaihtopysäkit valmistuivat viimeistelytöitä lukuun ottamatta. Porvoonväylän meluntorjuntahanke Jakomäen kohdalla valmistui. Ylitysoikeutena saatu 0,4 milj. euroa mahdollisiin takuuajan korjauksiin jäi käyttämättä, ja sitä voitiin käyttää Tuusulanväylän/Yhdyskunnantien vaihtopysäkkien toteutus sopimuksen mukaiseen kaupungin maksu-osuuteen. Tiehankkeiden suunnittelun osalta käynnissä oli Länsiväylä/Koivusaaren eritasoliittymän suunnittelu ja Kehä I/Myllypuron eritasoliittymän tekninen rakennettavuusselvitys.

		TA 2018	Ylitysoikeus	Yhteensä	Toteuma
		*1000 eur	*1000 eur	*1000 eur	31.12.2018
					*1000 eur
803	Kadut ja liikenneväylät	142 855	17 068	159 923	140 069
	Uudisrakentaminen ja perusparantaminen sekä muut investoinnit, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi				
80301	Uudisrakentaminen ja perusparantaminen	61 150	14 215	75 365	59 223
8030101	Uudisrakentaminen	17 600	0	17 600	16 090
8030102	Perusparantaminen ja liikennejärjestelyt	41 750	13 870	55 620	41 986
8030103	Muut investoinnit	1 800	345	2 145	1 147
	Projektialueiden kadut kaupunginhallituksen käytettäväksi				
80302	Projektialueiden kadut kaupunginhallituksen käytettäväksi	81 405	903	82 308	79 196
	Yhteishankkeet Liikenneviraston kanssa, kaupunginhallituksen käytettäväksi				
80303	Yhteishankkeet Liikenneviraston kanssa, kaupunginhallituksen käytettäväksi	300	1 950	2 250	1 650

Puistot ja liikunta-alueet, talousarviokohta 804

Puisto- ja liikunta-alueinvestointeihin oli talousarviossa osoitetun 20 milj. euron lisäksi käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 5,3 milj. euroa, yhteensä 25,3 milj. euroa. Määrärahaa käytettiin 23,2 milj. euroa (91,7 %).

Puistot ja liikunta-alueet, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi, 80401

Puisto- ja liikunta-alueinvestointeihin oli talousarviossa osoitetun 14,8 milj. euron lisäksi käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 4,8 milj. euroa, yhteensä 19,6 milj. euroa, josta siirrettiin projektialueiden puistojen ja liikunta-alueinvestointeihin kaupunginhallituksen käyttöön 4,2 milj. euroa määrärahaylitysten kattamiseen, jolloin kaupunkiympäristölautakunnan käyttöön jäi 15,4 milj. euroa. Määrärahaa käytettiin 13,5 milj. euroa, ja käyttöaste määrärahasiirron jälkeen oli 87,6 %.

Uudet puistot ja puistojen peruskorjaus 8 04 01 01

Uusiin puistoihin ja puistojen peruskorjaukseen oli talousarviossa osoitetun 7,2 milj. euron lisäksi käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 1,7 milj. euroa, yhteensä 8,9 milj. euroa, josta siirrettiin projektialueiden puistoinvestointeihin kaupunginhallituksen käytettäväksi 4,2 milj. euroa määrärahaylitysten kattamiseen. Määrärahaa käytettiin 6,5 milj. euroa, mikä ylitti käyttöön jääneen määrärahan. Vaje katettiin siirtämällä ulkoilualue- ja liikuntapaikkainvestoinneista käyttämättä jäävästä määrärahasta 1,8 milj. euroa. Määrärahaa käytettiin 6,5 milj. euroa.

Merkittävimpiä uudisrakentamiskohteita olivat Tullivuoren eteläosan puistot ja Porolahden koira-aitaus. Lisäksi toteutettiin pieniä käytävä- ja leikkivälinetäydennyksiä eri puolilla kaupunkia. Peruskorjattavista puistoista merkittävimmät olivat Pyhän Laurin puiston koira-aitaus, Pikku-Huopalahden puistot, Brahen puisto, Roineenpuisto ja Liinamaanpuisto. Lisäksi toteutettiin pieniä käytävä- ja leikkivälineparannuksia eri puolilla kaupunkia. Suunnittelukohteista merkittävimmät olivat Kaisaniemenpuiston ja Johanneksenpuiston peruskorjauksen suunnittelun käynnistäminen. Merkittävimmät poikkeamat olivat eräiden puistojen kuten Tankovainionpuiston peruskorjauksen toteutuksen siirtyminen pääosin vuoden 2019 puolelle.

Liikuntapaikat ja ulkoilalueet 8 04 01 01

Liikuntapaikka- ja ulkoilalueinvestointeihin oli talousarviossa osoitetun 7,7 milj. euron lisäksi käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 3,1 milj. euroa, yhteensä 10,8 milj. euroa. Määrärahaa käytettiin 7,0 milj. euroa (65,5 %). Käyttämättömästä määrärahasta siirrettiin osa uusien puistojen rakentamisen ja puistojen peruskorjauksen määrärahaylityksen kattamiseen.

Merkittävimpiä kohteita olivat Vuosaaren liikuntapuiston toteutuksen jatkaminen ja Paloheinän ulkoilualueen kuntoalueen laajentaminen. Uusien liikuntapaikkojen toteutus käynnistyi tekonurmikentän toteutuksella Latokartanoon ja Kannelmäkeen sekä tekojääkaukalon toteutuksella Laajasaloon. Liikuntapaikkoja ja -kenttiä peruskorjattiin Tuomarikylässä, Käpylässä ja Myllypurossa. Lisäksi kunnostettiin ulkoilualueita, uimarantoja, venesatamia ja laitureita eri puolilla kaupunkia.

Projektialueiden puistot ja liikunta-alueet 8 04 02, Khn käytettäväksi

Projektialueiden puisto- ja liikunta-alueinvestointeihin oli talousarviossa osoitetun 5,1 milj. euron lisäksi käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 0,53 milj. euroa. Projektialueiden puisto- ja liikunta-alueäärärahaan tehtiin 4,2 milj. euron siirtoesitys kaupunkiympäristölautakunnan käytössä olleesta puistojen ja liikunta-alueiden määrärahasta. Siirron jälkeen määrärahaa oli yhteensä käytettävissä 9,8 milj. euroa. Projektialueiden puisto- ja liikunta-alueinvestointien määrärahaa käytettiin määrärahasiirron jälkeen on 9,7 milj. euroa (99,0 %).

Kamppi - Töölönlahden alueella rakennettiin keskustakirjasto Oodin viereistä Makasiinipuistoa. Määrärahaa käytettiin 5,0 milj. euroa, ja Kamppi – Töölönlahti -alueen puistoihin siirrettiin kaupunkiympäristölautakunnan käyttöön osoitetusta puisto- ja liikunta-alueiden määrärahasta 3,6 milj. euroa talousarviomäärärahan 1,4 milj. euron lisäksi.

Länsisataman alueella jatkettiin Hyväntoivonpuiston ja Saukonpaadenpuiston toteutusta. Määräraha 2,9 milj. euroa käytettiin kokonaisuudessaan. Jätkäsaaren liikuntapuiston toteutusta jatkettiin esirakentamis- määrärahalta.

Kalasadaman alueella jatkettiin Kalasadamanpuiston toteutusta ja Loviseholminpuiston suunnittelua. Määrärahasta 0,6 milj. euroa käytettiin 0,4 milj. euroa. Käyttämättömästä määrärahasta siirrettiin 0,06 milj. euroa muiden projektialueiden puistojen määrärahan ylityksiin.

Kruunuvuorenrannan alueella suunniteltiin Saaristofregatinpuistoa ja Stansvikin kartanopuistoa. Määrärahaa käytettiin 0,27 milj. euroa, mikä ylitti käytössä olleen 0,26 milj. euron määrärahan. Vaje katettiin siirtämällä Kalasadaman puistoista käyttämättä jäävää määrärahaa.

Pasilan alueella jatkettiin Konepajanpuiston toteutusta. Lisäksi suunniteltiin Keski-Pasilan ja Pohjois-Pasilan puistoja. Määrärahaa oli käytettävissä 0,26 milj. euroa, ja lisäksi kaupunkiympäristölautakunnan käyttöön osoitetusta puisto- ja liikunta-alueiden määrärahasta siirrettiin 0,6 milj. euroa. Määrärahaa käytettiin 0,90 milj. euroa. Määrärahan ylitys 0,04 milj. euroa katettiin siirtämällä Kalasataman puistoista käyttämättä jäävää määrärahaa. Määrärahaa käytettiin 0,9 milj. euroa. Määrärahasta siirrettiin Pasilan puistoihin siirrettiin kaupunkiympäristölautakunnan käyttöön osoitetusta puisto- ja liikunta-alueiden määrärahasta 0,6 milj. euroa.

Kuninkaankolmion puistoihin käytettiin 0,2 milj. euroa 0,3 milj. eurosta ja sillä toteutettiin Helene Schjerfbeckin puistoa. Merkittävin suunnittelukohde oli Vennynpuisto.

Kamppi - Töölönlahti -alueen puistoihin ja Pasilan puistoihin oli talousarviossa varattu liian vähän määrärahaa. Vaje katettiin siirtämällä uusien puistojen rakentamiseen ja puistojen peruskorjaukseen kaupunkiympäristölautakunnan käyttöön varatusta määrärahasta 3,6 milj. euroa Kamppi – Töölönlahden alueen puisoja varten ja 0,6 milj. euroa Pasilan puistoja varten. Vastaavasti liikuntapaikka- ja ulkoalueinvestointien määrärahasta siirrettiin uusien puistojen rakentamiseen ja puistojen peruskorjaukseen 1,8 milj. euroa.

	TA 2018	Ylitysoikeus	Yhteensä	Toteuma	
	*1000 eur	*1000 eur	*1000 eur	31.12.2018	
				*1000 eur	
804	Puistot ja liikunta-alueet	19 895	5 337	25 232	23 236
80401	Puistot ja liikunta-alueet, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi	14 800	4 812	19 612	13 540
80402	Projektialueiden puistot ja liikunta-alueet, kaupunginhallituksen käytettäväksi	5 095	525	5 620	9 695

Irtaimen omaisuuden perushankinta, talousarviokohta 805

8 05 03 Kaupunkiympäristön toimialan irtaimen omaisuuden hankinta

Irtaimen omaisuuden hankintoihin oli talousarviossa osoitettu 3,5 milj. euroa, ja lisäksi oli käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 0,8 milj. euroa. Yhteensä määrärahaa oli käytettävissä 4,3 milj. euroa. Käytettävissä olleesta määrärahasta 3,5 milj. euroa oli osoitettu tietotekniikkahankintoihin sekä 0,8 milj. euroa muihin hankintoihin.

Vuonna 2018 määrärahaa käytettiin tietotekniikkahankintoihin 2,4 milj. euroa ja muihin hankintoihin 0,3 milj. euroa. Yhteensä määrärahaa käytettiin siis 2,7 milj. euroa (65 %).

Kauden keskeisimmät kehityskohteet ovat olleet Maanvuokrajärjestelmä, yleisten alueiden tapahtumanhallintajärjestelmä (ALLU), Lupapiste ja asiakaspysäköintitunnusten verkkokauppa.

Yleisten alueiden tapahtumanhallintajärjestelmän (ALLU) jatkokehittämisen rahoitustarve kasvoi huomattavasti tämän vuoden toteutuksen ja tarkentuneiden kehitystehtävien vuoksi. Yleisten alueiden urakanhallintajärjestelmä (LASSO) ja asiakaspalvelun tietojärjestelmien sähköisten työkalujen kehittäminen –hanke eivät toteutuneet. Ympäristöterveydenhuolto on siirtymässä valtion kustantamaan VATI-järjestelmään, jolloin arvioidut kustannukset pienenevät. Asian- ja dokumenttienhallinnan kokonaisuuden uudistamishanke ei edennyt. Määrärahoista jäi osa käyttämättä myös hankkeiden viivästymisien vuoksi, joka on aiheutunut pääasiassa toimittajasta johtuvista syistä. Merkittävämpänä näistä EU-tietosuojaprojekti. Liikennevalojärjestelmät rahoitettiin katujen ja liikenneväylien peruskorjaukseen varatuista rahoista. Käyttämättä jääneitä määrärahoja on esitetty siirrettäväksi vuodelle 2019 vuodelta 2018 jatkuvien projektien loppuun saattamiseksi ja vuodelta 2018 siirtyneisiin projekteihin.

	TA 2018	Ylitysoikeus	Yhteensä	Toteuma
	*1000 eur	*1000 eur	*1000 eur	31.12.2018
				*1000 eur
805	Irtaimen omaisuuden perushankinta Kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi			
80503	3 513	787	4 300	2 668
8050302	3 294	787	4300	2 373
8050303	219	0	0	295

Arvopaperit, talousarviokohta 806

HITAS-osakkeiden hankkiminen, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi, 80601

Hitas-osakkeiden ostamiseen oli käytössä määrärahaa 1,0 milj. euroa. Määrärahaa käytettiin 1,012 milj. euroa.

Vuoden 2018 aikana ostettiin yksitoista Hitas-huoneistoa, joista neljä maksettiin kokonaisuudessaan. Vuoden 2018 määrärahoista on lisäksi maksettu vuosina 2016 - 2017 ostettujen Hitas-osakkeiden kauppahintaeriä.

Talousarviokohdasta "8 06 02 Muut kohteet, Khn käytettäväksi" siirrettiin 0,012 milj, euroa kohtaan "8 06 01, HITAS-osakkeiden hankkiminen, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi"

	TA 2018	Ylitysoikeus	Yhteensä	Toteuma
	*1000 eur	*1000 eur	*1000 eur	31.12.2018
				*1000 eur
806	HITAS-osakkeiden ostaminen, Kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi			
80601	1 000	0	1 000	1 012

Muu pääomatalous talousarviokohta 807

Lähiörahasosta rahoitettavat hankkeet, kaupunginhallituksen käytettäväksi 8 07 01

Lähiörahasoinvestointeihin on kaupunginhallitus myöntänyt toimialalle ylitysoikeusmäärärahaa yhteensä 5,5 milj. euroa. Lisäksi kaupunginhallitus on myöntänyt lisämäärärahaa hankkeiden toteuttamiseen 3,9 milj. euroa. Toimialalla oli käytettävissä lähiörahasorahaa yhteensä 9,4 milj. euroa. Käyttö oli 3,3 milj. euroa eli 35,5 %:a. Määrärahasta jäi käyttämättä 6,1 milj. euroa, joka haettiin ylitysoikeutena hankkeiden jatkamiseen vuonna 2019.

Hankkeet etenevät pääosin suunnitelman mukaisesti. Joidenkin leikkipuistohankkeiden määrärahat jäävät käyttämättä leikkipuistorakennusten toteutuksen viivästyttyä. Joissakin hankkeissa toteutusmääräraha on saatu vasta toukokuussa 2018 ja määrärahaa on varattu koko hankkeen toteuttamiseen ja siten osa määrärahasta siirtyy ylitysoikeutena vuodelle 2019.

		TA 2018	Ylitysoikeus	Yhteensä	Toteuma
		*1000 eur	*1000 eur	*1000 eur	31.12.2018
					*1000 eur
80701	Lähiörahastosta rahoitet- vat hankkeet, kh	3 900	5 500	9 400	3 334

Rakennusten ja osakkeiden myynti 80751 ja väestönsuojakorvaukset 80753

Talousarviossa on arvioitu myytävän kaupungin ydintoiminnan kannalta tarpeettomia rakennuksia ja osakkeita 20 milj. eurolla. Rakennusten ja osakkeiden myynnistä toteutui rakennuksista 7,3 milj. euroa ja osakkeista 0,7 milj. euroa eli yhteensä 8 milj. euroa.

Kiinteistöjen myynnistä merkittävin myyntitulo saatiin Kansakoulukadun kiinteistön ja Helsingin Kristillisen koulun kaupoista. Loput myyntituloista saatiin pienrakennusten ja osakkeiden myynneistä. Myynneistä taseeseen kirjattu arvo oli 7,3 milj. euroa ja myyntivoittoihin kirjattiin 0,7 milj. euroa.

Kaupunkiympäristölautakunta palautti 21.8.2018 §379 esityksen "Pienrakennusten myynti vuonna 2018" uudelleen valmisteltavaksi. Esityksessä ehdotettiin myytäväksi 18 pienrakennusta. Esitys valmistellaan uudelleen päätettäväksi 2019 kiinteistöstrategian linjausten mukaisesti.

Helsingin kaupunki säätiöitti Korkeasaaren eläintarhan vuonna 2018. Kaupunkiympäristön toimialan taseessa olleet rakennukset siirtyivät vastikkeetta Korkeasaaren säätiölle. Rakennusten jäännösarvot 11,9 milj. euroa on kirjattu kaupunkiympäristön toimialan taseeseen tilinpäätöksessä pääomatulona.

Väestönsuojakorvauksia ei peritty.

		TA 2018	Yhteensä	Toteuma
		*1000 eur	*1000 eur	31.12.2018
				*1000 eur
807	Rakennusten ja osakkeiden myynnit sekä väestönsuojakorvaukset	5 400	5 400	19 073
80751	Rakennusten ja osakkeiden myyntitulot	5 300	5 300	19 073
80753	Väestönsuojakorvaukset	100	100	0

Liitteessä 6 on esitetty yhteenveto investointien toteumasta.

LIITTEET:

- Liite 2, Määrä- ja taloustavoitteet 31001 Kaupunkirakenne
- Liite 3, Määrä- ja taloustavoitteet 31002 Rakennukset
- Liite 4, Määrä- ja taloustavoitteet 31003 Asuntotuotanto
- Liite 5, Talousarviokohdan kaupunkirakenne 31001 käyttötalouden toteuma palvelukokonaisuuksittain ja palveluittain sekä HSL- ja HSY- maksuosuudet, Tuki HKL:lle ja avustukset.
- Liite 6, Yhteenveto investointien toteumasta
- Liite 7, Kaupunkiympäristön toimialan strategian toimenpideohjelman toteutuminen
- Liite 8, Selonteko riskienhallinnasta